

OPINNÄYTETYÖ

OMIN SANOIN – NUORTEN OMAEHTOISESTA HARRASTUSOSAAMISESTA

Tiia Toikkanen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

(210 op)

12/2021

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tekijät: Tiia Toikkanen
Opinnäytetyön nimi: Omin sanoin – nuorten omaehtoisesta harrastusosaamisesta
Sivumäärä: 39 ja 4 liitesivua
Työn ohjaaja(t): Marjo Kolehmainen
Työn tilaaja(t): Osaamiskeskus Kentauri

Omaehtoinen osaaminen on mielenkiintoinen termi, joka koskettaa kaikkia jokapäiväisessä elämässä. Se on koulujen, työpaikkojen, ja organisaatioiden ulkopuolella syntyvää osaamista, ja erityisesti sitä voi saada harrastuksissa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten nuoret, eli alle 29-vuotiaat, tunnistavat omaa osaamistaan ja millä tavalla heitä sekä nuorisoalan ammattilaisia voisi auttaa tunnistamaan sitä paremmin. Työn tilaajana toimi Osaamiskeskus Kentauri.

Opinnäytetyössä käytetään kolmea tutkimusmenetelmää: työpajaa, haastatteluja, ja verkkokyselyä. Käytetyt menetelmät ovat sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia, eli siinä hyödynnetään menetelmätriangulaatiota.

Tuloksista kävi ilmi se, että nuoret osaavat kyllä sanoittaa omaa osaamistaan, mutta ovat epävarmoja siitä, miten tällaista osaamista voi hyödyntää. Omaehtoisia harrastuksia on monenlaisia ja ne ovat hyvin tärkeitä nuorille, mutta niitä ei pidetä aivan samassa arvossa järjestöharrastusten ja muiden ”virallisten” harrastusten kanssa, ja tämä sai nuoretkin epävarmoiksi kerryttämästään osaamisesta. Omaehtoinen harrastaminen on nuorille melko suureksi osaksi helppoa, mutta lisäapu järjestöiltä ja kaupungilta auttaisi paljon siinä, että se onnistuisi entistä sujuvammin.

Opinnäytetyön lopussa annoin ehdotuksia siitä, kuinka nuorisoalan ammattilaiset ja muut nuorten kanssa toimivat voisivat auttaa nuoria tunnistamaan omaa osaamistaan ja hyödyntämään osaamisen tunnistamista omassa työssään.

Asiasanat: osaaminen, harrastukset, nuorisotyö, omaehtoisuus

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Civic Activities and Youth Work

Author: Tiia Toikkanen

Title: In their own words – young people’s competence increase through independent and unorganized hobbies

Number of Pages: 39 and 4 attachment pages

Supervisor(s): Marjo Kolehmainen

Commissioned by: The Youth Work Centre of Expertise Kentauri

The objective of this study was to collect information on the independent and unorganized hobbies of young people and how those can be an effective way of informal learning. Independent and unorganized hobbies do not have instructors or set times and places for them, which is why it may be harder to recognize them as “real hobbies”. They are increasing in popularity, yet often people do not recognize the competence that is gained through them. The study was commissioned by The Youth Work Centre of Expertise Kentauri.

The methods applied were an online survey, a workshop, and interviews of four young people. The data were analyzed using both qualitative and quantitative methods. The aim was to get young people’s perspectives on their own competence, thus the title, “in their own words”.

The results revealed that respondents could name the competence gained through their hobbies but found it harder to find any use for those skills. Independent and unorganized hobbies were found to be more accessible to everyone than those led by organizations, but there are obstacles to enjoying those hobbies as well, including monetary problems or lack of appropriate space to enjoy those hobbies. The results show that these hobbies are an important part of young people’s lives and increase their mental wellbeing.

At the end of the thesis, I discussed possibilities to help young people recognize their own competence and suggested ways for Kentauri to make use of these results.

Keywords: competence, hobbies, youth work

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	5
2	TYÖN TARVE JA OSAAMISKESKUS KENTAURI.....	8
	2.1 Osaamiskeskus Kentauri.....	9
3	TIETOPERUSTA.....	11
	3.1 Osaaminen ja oppiminen	11
	3.2 Harrastusten monet puolet	13
	3.3 Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen.....	16
4	TUTKIMUSMENETELMÄT.....	18
	4.1 Harrastusosaamisen työpaja.....	19
	4.2 Nuorten haastattelut	21
	4.3 Internet-kysely omaehtoisesta harrastamisesta.....	22
5	TULOKSET	25
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	32
	6.1 Johtopäätöksiä.....	32
	6.2 Pohdintaa ja kehitysehdotuksia.....	33
	6.2.1 Osaamisen tunnistamisen työpajat	34
	6.2.2 Muita osaamisen tunnistamisen tapoja	35
	6.3 Työn reliabiliteetti ja validiteetti.....	37
	6.4 Itsearviointi	38
	LÄHTEET	40
	LIITTEET	45

1 JOHDANTO

Omaehtoinen harrastaminen on termi, jota kovin monet eivät tunne, mutta joka kuitenkin liittyy lähes jokaisen elämään. Lähes kaikki harrastavat jotain omaehtoisesti, oli sitten liikuntaa, kokkaamista, luovia aloja kuten piirtämistä tai kirjoittamista, tai lähes mitä tahansa muuta. Kun aihe sitten otetaan puheeksi nuorten kanssa, vastaukset ovat usein epäselviä: joko nuoret eivät itse hahmota harrastavansa mitään, tai sitten se vain ohitetaan olankohautuksella. ”Enhän minä nyt harrasta mitään sellaista, mistä on oikeasti mitään hyötyä.” Tosi asiassa tilanne on erilainen: tosi asiassa tässä on enemmän kyse siitä, että nuoret eivät osaa tunnistaa omaa osaamistaan. Nuorisoalan Osaamiskeskus Kentaurin tavoitteena on perehtyä paremmin siihen, kuinka nuoret voisivat tunnistaa paremmin heille jo valmiiksi kertynyttä osaamista, ja tässä opinnäytetyössä keskityn siihen, miten tämä tapahtuu omaehtoisen harrastamisen kautta.

Kielitoimiston sanakirja kuvailee termiä ”omaehtoinen” näillä sanoilla: ”itsestään viriävä, omaaloitteinen, itsenäinen, spontaani, pakoton, ohjaamaton” (Kotimaisten kielten keskus & Kielikone Oy 2021). Todella monet harrastukset lähtevät liikkeelle juuri tältä pohjalta. Nuori valitsee itse harrastuksensa sen perusteella, mikä häntä itseään kiinnostaa, ja toteuttaa itseään niiden avulla – niistä tulee tärkeä, jokapäiväinen osa hänen elämäänsä. Harrastusten kautta nuori pääsee kehittämään itseään ja vuorovaikutustaitojaan, sekä löytämään omia vahvuuksiaan itselleen mieleisellä tavalla. (Ranto, Anttonen, Korsberg & Tuure 2019, 13.)

Harrastaminen on hyvin tärkeä osa nuorten elämää. Ne antavat taukoa koulun ja töiden kiireistä, ja antavat nuorelle aikaa keskittyä sellaisiin asioihin, jotka häntä aidosti kiinnostavat. Ne ovat hyväksi vastapainoksi sekä lisäksi koulussa tapahtuvalle opiskelulle (Kukkaniemi & Kukkasniemi 2010, 163). Suomessa harrastustilanne on nuorten keskuudessa jo hyvä: vuonna 2020 järjestetyn lasten ja nuorten vapaa-ajan tutkimuksen mukaan noin yhdeksällä nuorella kymmenestä on jonkinlainen harrastus. Siitä ei kuitenkaan välttämättä paljastu koko totuus – kuten siinäkin jo mainitaan, on mahdollista, etteivät kaikki miellä esimerkiksi vapaa-ajan askarointia tai kirjastossa käymistä harrastamiseksi. (Salasuo 2020, 37-38.) Jos ja kun niitä pystyy tulevaisuudessa tunnistamaan paremmin, nuorissa piilevä potentiaali on entistä helpompaa saada esille sellaisella tavalla, joka on sekä nuorelle että yhteiskunnalle hyväksi. Harrastamisella voidaan vaikuttaa esimerkiksi syrjäytymisen ehkäisemiseen, osallisuuteen ja hyvinvoinnin edistämiseen (Salasuo 2020, 9).

Idea opinnäytetyöhön syntyi ollessani harjoittelussa Osaamiskeskus Kentaurissa. Kentauri on nuorisoalan osaamiskeskus, jonka työn yhtenä tavoitteena on saada lisää näkyvyyttä nuorten järjestöissä hankkimalle osaamiselle ja lisäämään tällaisen osaamisen hyödynnettävyyttä formaaleissa opinnoissa ja työelämässä. Kentauri keskittyy enemmän järjestöharrastamiseen, mutta järjestöissä tapahtuva harrastaminen ja omaehtoinen harrastaminen ovat kytköksissä toisiinsa. Tätä kautta syntyi ajatus omaehtoisen harrastamisen syvemmästä tutkimisesta. Tämän opinnäytetyön kautta Kentaurissa päästään pohtimaan tarkemmin sitä, kuinka näitä eri harrastamisen tyyliä pääsee yhdistämään ja käyttämään hyväksi nuorisotyössä.

Olennaista on kuitenkin se, että harrastus pysyy harrastuksena, eikä sitä lähdetä väkisin muuttamaan miksikään sitä vakavammaksi. Nuorille harrastukset ovat mieluisa tapa viettää vapaa-aikaa, ja sellaisena sen on hyvä pysyä. Harrastusmaisuus ja vapaaehtoisuus lisäävät motivaatiota osallistua, oppia ja onnistua: ulkopuolisten tahojen ei kannata edes pyrkiä siihen, että näistä harrastuksista tehtäisiin liian koulumaisia tai arvioituja. (Kumpulainen, Krokfors, Lipponen, Tissari, Hilppö & Rajala 2010, 67.)

Tästä aiheesta ei ole vielä kovin paljoa tutkimusta, ja se osoittautui pieneksi ongelmaksi tätä opinnäytetyötä tehtäessä: toisaalta se myös tarkoitti sitä, että nyt on löytynyt aihe, josta olisi todella hyvä saada enemmän tietoa ja ajatuksia liikkeelle. Usein nuorten harrastamiseen keskittyvät tutkimukset puhuvat lähinnä ohjatuista harrastuksista: sellaisista, jotka tapahtuvat järjestöissä tai organisaatioiden suunnittelemina, ja omaehtoinen harrastus mainitaan ohimennen sivummassa. Tämä opinnäytetyö keskittyy juuri tähän ehkä ”itsestäänselvyydeksi” ajateltuun harrastamisen tyyliin ja siitä syntyvään keskusteluun. Työ on tärkeä nuorisoalan kentälle siksi, että tämä aihe koskettaa lähes jokaisen nuoren elämää päivittäin, ja sitä ei siitä huolimatta huomioida tarpeeksi. Työni avulla pyrin tuomaan lisää tietoutta, tuomaan esille nuoren äänen aiheeseen liittyen, sekä pohtimaan uusia tapoja lähestyä tätä tuttua mutta vanhaa aihetta.

Tässä opinnäytetyössä haluan tuoda erityisesti nuorten äänen esille Kentaurin työn tueksi, ja sen vuoksi suuri osa tutkimusmenetelmistäni on keskittynyt haastatteluihin ja kyselyihin, jotka on kohdistettu suoraan nuorille. Tästä oli keskustelua jo siinä vaiheessa, kun työn aihetta vielä ideoitiin: asiantuntevat aikuiset voivat olla nuoriin liittyvistä asioista montaa mieltä, mutta varsinkin näin nuoria koskevassa aiheessa on tärkeää, että heitä kuunnellaan. Omaehtoiseen harrastamiseen liittyy myös suuresti sen vapaavalintaisuus: siinä nuori ei koe olevansa pakotettu tähän harrastamiseen, ja pystyy osallistumaan siihen juuri niin paljon kuin itse haluaa (Timonen & Törmi 2009, 134).

Tietenkään tällä ei pyritä korvaamaan virallisesti kouluissa, koulutuksissa, ja ohjatuissa harrastuksissa hankittua osaamista: sen sijaan tuon esille sen mahdollisuuden, että tulevaisuudessa nämä osaamiset toimitaisivat paremmin keskenään eri elämänaloilla.

Opinnäytetyössäni käyn ensin läpi sitä, kuinka päädyin tähän aiheeseen ja mitä omaehtoinen harrastusosaaminen oikeastaan tarkoittaa ja pitää sisällään. Luon ensin tietopohjaa, jonka jälkeen siirryn kertomaan tarkemmin tekemistäni haastatteluista ja työpajasta, joiden tuloksia käyn läpi näiden tietojen pohjalta. Tämän jälkeen käyn läpi sitä, mitä näistä vastauksista tulee ilmi ja kuinka kukin voisi ottaa nämä tiedot huomioon jokapäiväisessä elämässään ja hyödyntää niitä mahdollisimman paljon. Lopuksi arvioin omaa työskentelyäni ja menetelmiäni, sekä käyn läpi työn reliabiliteetin ja validiteetin.

2 TYÖN TARVE JA OSAAMISKESKUS KENTAURI

Olin keväällä 2021 kahdessa eri harjoittelussa nuorisotalon Osaamiskeskus Kentaurissa, ja tätä kautta termi ”omaehtoinen osaaminen” tuli itselleni tutuksi. Vielä siinäkin vaiheessa palaverissa käytiin keskustelua siitä, että millä tavalla tätä termiä oikeastaan voidaan käyttää, ja mitä kaikkea siihen sisältyy.

Sana ”harrastus” saa eri ihmisissä aikaan erilaisia ajatuksia: ei ole olemassa mitään täysin yksiselitteistä tapaa ymmärtää sitä, mitä kaikkea se pitää sisällään. Harrastuksia on olemassa niin paljon, ettei niitä voi edes laskea, ja juuri se laajuus saa koko termin validiteetin melko heikoksi. Sanana se on kaikille tuttu, mutta sitä ei usein huomaa, kuinka eri tavalla eri ihmiset sen näkevät. Jotkut nimeävät lenkkeilyn harrastukseksi, toiset ajattelevat sitä pelkästään ulkoiluna, jota ei voi laskea ns. ”viralliseksi” harrastukseksi. (Lähteenmaa 2021, 5.) Tämä tuli esille esimerkiksi vuoden 2009 Nuorisobarometrissa, jossa kävi ilmi se, että joskus harrastukset koetaan ”oikean” tekemisen vastapainoksi. Tätä ei kuitenkaan aina tapahdu, ja yhä useammat pitävät harrastuksia tärkeänä osana elämää ja yhteiskuntaa. (Myllyniemi 2009, 21.)

Työni tavoitteena on tuoda lisää tietoisuutta harrastusosaamisesta ja sen mahdollisuuksista. Lähestyn aihetta juuri siltä kannalta, kuinka nuoret itse sanoittavat omaa osaamistaan sekä millainen osa omaehtoinen harrastaminen on heidän elämäänsä. Tarvitsevatko nuoret tukea omaehtoiseen harrastamiseen, ja millä tavalla tällaista tukea voidaan heille antaa? Millaista osaamista tällaisesta harrastamisesta syntyy, ja millä tavalla sitä voitaisiin saada tunnetummaksi? Vaikka yksi harrastamisen tärkeimmistä puolista on tuottaa mieluinen tapa viettää vapaa-aikaa, se ei tarkoita sitä, etteikö siitä voisi olla muutakin hyötyä. Tässä tapahtuu informaalia oppimista, jossa nuori saattaa ikään kuin ”vahingossa” oppia asioita, vaikka oppiminen ei ole toiminnan alkuperäinen päämäärä (Eshach 2007, 4). Käyn luvussa 3 tarkemmin läpi formaalin, nonformaalin ja informaalin oppimisen tyylejä, mutta tämä opinnäytetyö keskittyy laajalta osalta juuri informaaliin oppimiseen, joka on erittäin kytköksissä omaehtoiseen oppimiseen.

Varsinkin ammattikorkeakouluissa on jo alettu ottaa paremmin huomioon sitä osaamista, joka opiskelijoilla on jo siinä vaiheessa, kun he aloittavat opintonsa. Vuonna 2021 Opetushallituksen määräyksessä määritellään se, kuinka koulutuksen järjestäjän tulee selvittää, tunnistaa ja tunnustaa opiskelijan aiemmin hallittu osaaminen, joka vastaa suoritettavan tutkinnon laajuutta ja tavoitteita (Opetushallitus 2021). Omaehtoisen harrastusosaamisen tunnistaminen ei kuiten-

kaan toimi samalla tavalla, koska siitä ei saada virallisia todistuksia, jotka kertovat nuoren osaavan jotain. Tämän takia se tulee huomioida eri tavalla, ja useissa tilanteissa tämän tavan löytäminen voi olla hyvin haastavaa.

2.1 Osaamiskeskus Kentauri

Opinnäytetyöni tilaajana toimii nuorisolan Osaamiskeskus Kentauri. Osaamiskeskus Kentauri on yksi kuudesta nuorisolan osaamiskeskuksesta Suomessa. Niiden tavoitteena on edistää nuorisolan osaamista, asiantuntijuutta sekä tiedonkulkua nuorisolain mukaisesti – tässä niitä tukee Opetus- ja kulttuuriministeriö. Jokainen osaamiskeskus keskittyy eri osa-alueelle nuorisolalla, ja Kentaurin alueena on nuorisolalla toimivien järjestöjen tilannekuva ja vaikuttavuus. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021.) Kentaurin toiminnasta vastaavat Humanistinen ammattikorkeakoulu, Opintokeskus Sivis, Suomen Partiolaiset sekä Talous ja Nuoret TAT, ja sen toimikausi on 2020–2024.

”Kentauri on nuorisolan osaamiskeskus, jonka tavoitteena on nuorten merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Osaamiskeskuksen painopistealueena on nuorisolalla toimivien järjestöjen tilannekuva ja vaikuttavuus.” (Osaamiskeskus Kentauri, 2021.)

Kentauri itse jakautuu viiteen eri osa-alueeseen omassa toiminnassaan, ja harjoitteluissani kuulin näistä siihen, joka keskittyy osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Toisin kuin tämä opinnäytetyö, se ei keskity pelkästään omaehtoiseen osaamiseen, mutta tämä aihe nousi kaikista vahvimmin esille harjoitteluni aikana. Kentauri tutkii nuorten harrastus- ja järjestötoiminnan vaikutuksia, kehittää nuorisolan järjestöjen toimintaa ja tiedonkulkua, sekä pyrkii vahvistamaan osaamisen tunnistamista ja tunnustamista.

Kentauri pyrkii kehittämään järjestötoiminnassa hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen menetelmiä sekä tämän osaamisen näkyväksi tekemistä. Tämän tukemista varten se on ollut kehittämässä esimerkiksi sovelluksia, joiden avulla nuoret voivat paremmin tunnistaa omaa osaamistaan ja käyttää sitä hyväkseen työelämässä. (Osaamiskeskus Kentauri 2021.) Oman harjoitteluajankani suurin projekti oli verkkosivusto, jossa nuoret voivat itse käydä tekemässä oman osaamismerkkinsä, jonka avulla he voivat saada omaehtoisen harrastusosaamisensa entistä paremmin esimerkiksi työhakemuksissa. Osaamismerkeistä puhun tarkemmin myöhemmässä luvussa, kun käyn läpi sitä, millä tavalla omaehtoista osaamista voisi hyödyntää

paremmin muun muassa työelämässä. Kentaurin yhtenä tavoitteena on tuoda nuorten järjestöissä saamalle osaamiselle enemmän näkyvyyttä ja tehdä mahdolliseksi se, että tätä osaamista voi hyödyntää opinnoissa ja työelämässä. Tämä edellyttää toimivia digitaalisia työkaluja, joilla osaamista voi osoittaa, sekä sitä, että järjestöissä osataan ottaa osaamislähtöinen koulutussuunnittelu paremmin huomioon.

Ollessani harjoittelussa Kentaurilla keskityimme jo kovasti juuri nuorten ääneen harrastamiseen liittyvissä asioissa. Tämä on tärkeää siksi, että juuri nuorten omat ajatukset yhdistystoiminnasta, omaehtoisesta osaamisesta, ja harrastamisesta antavat suuntaa ja aineksia niistä lähtevälle kehittämistyölle. On paljon mielekkäämpää ja tuottavampaa lähteä tutkimaan nuoria koskevia asioita nuorisolähtöisestä näkökulmasta, jossa heitä osallistetaan ja kuullaan, kuin pelkästään arvioida kauempaa, miten asiat saattavat toimia.

Osaamiskeskus Kentauri haluaa selvittää, millä tavalla omaehtoinen harrastaminen ja järjestöt kytkeytyvät toisiinsa, sekä millaisia mahdollisuuksia tästä voi syntyä. Näitä usein ajatellaan kahtena melko erillisenä asiana, mutta sitä niiden ei tarvitse olla: järjestöt voivat huomioida sen, miten nuoret harrastavat omaehtoisesti, ja ottaa siitä mallia omaan toimintaansa.

3 TIETOPERUSTA

3.1 Osaaminen ja oppiminen

Osaaminen käsitteenä ei ole täysin yksiselitteinen, ja sitä voi kuvata usealla eri tavalla. Kieli-toimiston sanakirja kuvailee sitä sanoilla ”taitotieto, know-how” (Kotimaisten kielten keskus ym. 2021). Se voi olla hyvin tiivistetty versio siitä, mitä kaikkea osaaminen voi pitää sisällään. Se pitää laajasti sisällään erilaisia taitoja, kykyjä, tietoja ja vahvuuksia, joita ihminen elämänsä aikana kerryttää (Ryky 2021). Osaamista kertyy kaikkialla: kouluissa, työpaikoilla, harrastuk-sissa, tavallisessa arkielämässä. Usein tämä kerryttäminen tapahtuu alitajuntaisesti, eikä nuori välttämättä edes hahmota osaavansa jotain ennen kuin sellainen tilanne tulee esille, jossa osaa-mista pääsee käyttämään hyväkseen.

Kun oppiminen mainitaan, monilla tulee mieleen koulunkäynti ja erilaiset koulutukset. Osaam-isen ja oppimisen termeillä on selvä ero: oppiminen on se, mikä johtaa osaamiseen, tapahtui se sitten tietoisesti tai ei. Oppiminen jaetaan usein kolmeen eri ryhmään: formaali, nonformaali, ja informaali.

Formaali oppiminen on ehkä käsitteenä näistä helpoin. Esimerkiksi koulussa tai muussa koulu-tusympäristössä tapahtuva oppiminen on formaalia, eli niin sanotusti virallista – siinä on tavoit-teena oppiminen, se tapahtuu virallisessa oppimisympäristössä, ja siinä on tukena asiantunteva opettaja tai muu ohjaaja, joka määrittelee sen, millä tavalla oppiminen tapahtuu. Formaalista oppimisesta saa lopulta tutkinto tai todistus. (Tilastokeskus 2021.) Tällaista oppimista on helppo käyttää myöhemmin työelämässä ja opiskelussa. Työhakemuksissa kysytään selvästi aikaisempia opintoja, ja todistuksen avulla tämän oppimisen tunnistaminen on hyvin yksinker-taista. Olennaista formaalissa oppimisessa on se, että se on tavoitteellista ja tapahtuu ohjatusti sekä virallisesti.

Nonformaali oppiminen on hieman avoimempaa. Se ei yleensä tapahdu yhtä virallisessa ympä-ristössä, ja se ei johda samankaltaiseen tutkintoon kuin formaali oppiminen. Nonformaalin op-pimisen ympäristönä voi toimia esimerkiksi kirjasto, museo, tai tiedekeskus, ja näissä oppimi-nen vaihtelee tavoitteellisesta enemmän ei-suunniteltuun, eli lähemmäs informaalia oppimista. (Kumpulainen ym. 2010, 92.) Raja nonformaalin ja informaalin oppimisen välillä saattaakin joskus olla hieman epäselvä, mutta nonformaali oppiminen on yleensä tavoitteellisempaa ja tietoisempaa kuin informaali. Hyvä paikka nonformaalille oppimiselle on myös kerhoissa ja

järjestötoiminnassa, joissa on selvästi edelleen ohjaaja ja selkeä paikka oppimiselle, mutta oppiminen on kuitenkin paljon vapaaehtoisempaa ja rennompaa kuin formaali, opetussuunnitelmaan kuuluva oppiminen (School Education Gateway 2021). Se sallii erehdyksen helpommin kuin formaali oppiminen, tarjoaa erilaisia osallistumismahdollisuuksia sekä on läheisemmin sidoksissa nuorten omiin kiinnostuksenkohteisiin (Euroopan komission Valkoinen kirja 2001, 34).

Informaali oppiminen on arkioppimista, eli se tapahtuu virallisten koulutusten ulkopuolella, jossa oppiminen tapahtuu joko tarkoituksella tai huomaamattomasti esimerkiksi lastenkasvatuksen parissa, harrastuksissa, töitä tehdessä, tai sosiaalisissa kohtaamisissa (McGivney 2006, 11). Tätä voi myös tapahtua sosiaalisessa mediassa, jossa sosiaalisuus ja informaation jakaminen toisten kanssa nousee esille (Kumar & Gruzd 2019, 6). Tällainen oppiminen voi tapahtua spontaanisti arjen eri tilanteissa (Eshach 2007, 4) sekä omaehtoisissa harrastuksissa, joissa ohjaajaa ei ole, eikä nuori välttämättä tunnista olevansa informaalisissa oppimistilanteessa.

Informaali oppiminen on lähimpänä sitä oppimista, jota tapahtuu omaehtoisissa harrastuksissa. Koska raja informaalin ja nonformaalin oppimisen välillä on niin häilyvä, on mahdotonta laittaa tästä kertynyttä osaamista pelkästään yhden oppimistyylin saavutukseksi. Jotkut harrastavat omaehtoisiaakin harrastuksiaan tavoitteellisemmin kuin toiset, ja se ei tee harrastuksesta yhtään vähemmän omaehtoista: se tapahtuu edelleen nuoren omilla ehdoilla ja hänen itsensä harrastamana, mutta nuori on vain itse päättänyt, että haluaa kuluttaa aikaansa tällaisen tavoitteellisen harrastuksen parissa.

Oppiminen on tehokkaimmillaan, kun se perustuu oppijan omaan haluun saada tietoja ja taitoja (Metsämuuronen 1997, 19). Tämä voi tapahtua koulumaailmassa, mutta useammin nuoret pääsevät toteuttamaan itseään kiinnostavaa oppimista juuri harrastusten parissa. Tämä tulee esille jo pienissä lapsissa: leikin motiivi on leikkimisessä, ja sen vuoksi se eroaa työstä sekä tietoisesta oppimisesta, jossa on konkreettisempia tavoitteita (Hintikka, Helenius & Vähänen 2004, 42). Motivaatio on siis hyvin suuri osa oppimista. Siinä missä nuorilla ei välttämättä ole motivaatiota tai tahtoa oppia koulussa opetettuja asioita, jotka on heille valittu, samaa ongelmaa ei synny samalla tavalla omaehtoisissa harrastuksissa, jotka he ovat itse löytäneet ja ovat päättäneet toteuttaa itseään tätä kautta. Mielenkiinto harrastuksiin voi syntyä monella tavalla: nuori kuulee harrastuksesta kaveriltaan, kiinnostuu aiheesta koulussa, tai muuten vain testaa jotain harrastusta ja toteaa pitävänsä siitä. Näihin liittyy yleensä jonkinlainen positiivinen affekti, joka voi synnyttää pitkäkestoisen mielenkiinnon ja halun harrastaa (Metsämuuronen 1997, 30).

Kun nämä seikat yhdistetään, osaamista alkaa syntyä motivoituneen, informaalinn harrastamisen kautta. Usein tällainen kiinnostus voi myös johtaa siihen, että pitkäaikainen harrastaja voi innostua aiheestaan niin paljon, että lähtee myöhemmin oppimaan siitä formaalimmalla tavalla, esimerkiksi kouluissa tai organisaatioissa. Into on pysynyt pinnalla niin kauan, että se johtaa myös aivan uudelleenlaiseen motivaatioon oppia ”virallisella” tavalla sellaisiakin asioita, joihin ei ilman harrastusta olisi syntynyt minkäänlaista mielenkiintoa. (McGivney 2006, 20.)

Osaamisella ei kuitenkaan tarkoiteta pelkästään konkreettisia asioita, joita pystyy tekemään näkyvästi: esimerkiksi kyky piirtää, laulaa, skeitata tai tehdä ruokaa. Tärkeä osa osaamista on myös omasta hyvinvoinnista huolehtiminen, sosiaaliset taidot muiden ihmisten kanssa, sekä omien tunteiden tunnistaminen ja hallitseminen. Nämä eivät välttämättä ole sellaisia taitoja, joita kovin monet kehittävät tietoisesti, mutta ne ovat erittäin tärkeä osa elämää. Esimerkiksi useat taidetta harrastavat nuoret kokevat, että heidän harrastuksensa auttaa heitä kehittämään itsetuntemustaan (Myllyniemi 2009, 9). Taide antaa nuorelle ainutlaatuisen tavan ilmaista itseään sellaisella tavalla, joka on juuri hänelle oikea, ja jota hän ei välttämättä halua jakaa muiden kanssa. Taiteellinen työskentely auttaa nuorta hahmottamaan tunne-elämäänsä käymällä läpi sellaisia tunteita, joita hän ei ehkä ikätovereilleen tai vanhemmilleen uskalla tai halua mainita (Timonen ym. 2009, 133). Tämän vuoksi taidetta käytetään myös virallisena terapiamuotona, joissa taiteen luominen on päämääränä tuloksien sijaan (Taideterapia 2021.)

3.2 Harrastusten monet puolet

Täysin selkeää ja yksimielistä selitystä termille ”harrastaminen” on vaikea löytää. Suomen kielessä se on johdos sanasta ”harras”, joka uskonnollisessa merkityksessä tarkoittaa antaumuksellista tai innokasta. Murteissa se tarkoittaa johonkin syventynyttä, antautunutta, tai itselleen haluavaa – ja tämä alkaa kuvata modernia ymmärrystämme sanasta ”harrastaminen” jo paljon paremmin. (Aapala & Ruppel 2017.) Mutta vaikka tiedämmekin sanan lähtökohdat ja mahdolliset sanakirjamääritelmät, niin mielipiteet siitä, mikä lasketaan ”kunnon” harrastamiseksi, vaihtelevat edelleen valtavasti. Harrastukseen liittyvissä kyselyissä täytyy usein tarkentaa se, että harrastamisella ei viitata pelkkään ohjattuun harrastamiseen, vaan mihin tahansa sellaiseen, jonka nuori itse laskee harrastamiseksi (Salasuo 2020, 190).

Omaehtoisen harrastamisen määrittelyn opinnäytetyössäni näin: ne ovat sellaisia harrastuksia, joiden taustalla ei ole minkäänlaista taustaorganisaatiota, järjestöä tai ohjaajaa. Ohjaajalla voidaan tarkoittaa asiantuntevaa auktoriteettihahmoa, joka voisi muussa tapauksessa olla vastuussa

siitä, miten, missä ja milloin harrastaminen tapahtuu. Omaehtoisen harrastamisen tärkein puoli on juuri omaehtoisuus: nuori on itse valinnut harrastuksensa, päättää itse siihen liittyvistä asioista ja on kaikin puolin itse vastuussa asioista. Tällainen saattaisi kuulostaa stressaavalta tai painostavalta ennen kuin hahmottaa sen, miten pienissä asioissa tämä voi omassa elämässä näkyä. Piirtämistä harrastavat nuoret voivat piirtää silloin kun heillä on aikaa ja jättää piirtämättä silloin, kun se ei tuota heille iloa: videopelejä pelaavat nuoret voivat itse koota oman peliryhmänsä jossa harrastaa, mutta he kaikki ovat tasa-arvoisia keskenään ja harrastavat yhtä omaehtoisesti kuin muutkin samassa porukassa. Harrastukseen sitoutumisen aste ei riipu siitä, onko harrastaminen järjestetty ohjatusti (Berg 2015, 12). Päinvastoin monissa tapauksissa se voi motivoida vielä enemmän kuin ohjattu, niin sanotusti ”virallinen” harrastus.

Omaehtoiset harrastukset ovat hyvin suosittuja varsinkin sen takia, että kynnyksensä aloittamiseen ei ole liian korkealla. Varsinkin useissa taiteellisissa harrastuksissa, kuten piirtämisessä, kirjoittamisessa, tai käsitöissä, kenen tahansa on helppo lähteä mukaan: niihin ei vaadita suuria rahallisia investointeja, suurempia ryhmiä joiden kanssa toimia, tai minkäänlaisia erityistaitoja. (Myllyniemi 2009, 32.) Harrastukset tuovat usein myös onnistumisen kokemuksia niitä harrastaville nuorille, ja nämä kokemukset puolestaan vetävät heitä entistä enemmän puoleensa (Harrari 2019, 9). Tämä ei kuitenkaan joka kerta pidä paikkaansa. Joissain tapauksissa nuoret lähtevät harrastuksiin ilman minkäänlaista aiempaa kokemusta, ja päätyvät opettelemaan harrastuksessa vaadittavia taitoja erheiden kautta ja kokemusta kerryttämällä.

Tutkimusta omaehtoiseihin harrastuksiin on tehty jonkin verran, ja niistä on käynyt ilmi se, että kaikista omaehtoisimpia ja ryhmistä riippumattomimpia harrastuksia ovat kirjoittaminen, piirtäminen, sarjakuvien tekeminen sekä kuvien tai äänen käsitteleminen tietokoneella (Myllyniemi 2009, 30; Salasuo 2020, 40). Harrastuksiin liittyvissä kyselyissä on käynyt ilmi, että tarkennus siitä, kuinka sana ”harrastaminen” pitää sisällään myös sellaista tekemistä, joka ei ole ohjattua tai ryhmässä tapahtuvaa, on ollut tärkeää – omaehtoinen aktiivisuus jää siis usein piiloon (Hakanen, Myllyniemi & Salasuo 2019, 55). Vaikka nuorten keskuudessa harrastusten sukupuolittuminen on alkanut vuosien kuluessa vähentymään ja kuka tahansa voi harrastaa mitä haluaa sukupuolesta riippumatta, niin eroja löytyy edelleen. Osaamiskeskus Kentaurin järjestämässä kyselyssä kävi ilmi, että juuri tytöt harrastavat edelleen valtaosaksi näitä luovia aloja, kun taas pojat keskittyvät enemmän pelaamiseen ja moottoritekniikkaan. (Osaamiskeskus Kentauri 2021.) Tytöt kertovat myös poikia useammin harrastavansa monipuolisemmin (Salasuo

2020, 41). Se ei kuitenkaan tarkoita, että yksikään tietty harrastus olisi kokonaan yhden sukupuolen suosiossa: sukupuolesta huolimatta nuoret harrastavat monipuolisesti kaikenlaista.

Kentaurin kyselystä kävi myös ilmi, että ainakin tähän kyselyyn vastanneet muunsukupuoliset nuoret eivät harrasta aivan yhtä paljoa kuin muut nuoret. Kyselyssä aiheesta ei kysytty enempää, mutta tämä voi johtua siitä, että sukupuolibinääriin ulkopuolella sijaitsevat nuoret eivät koe oloaan yhtä turvalliseksi ohjatuissa harrastuksissa, joissa tarvitsee olla enemmän esillä muiden kanssa. (Osaamiskeskus Kentauri 2021.) Nuorten oma ratkaisu tähän on harrastaa enemmän omaehtoisia harrastuksia, jossa he pääsevät määrittelemään oman harrastamisensa rajat ja pysyvät tekemään sen oman kotinsa tai jonkin muun turvallisen sijainnin suojasta.

Harrastukset voivat syntyä siltä pohjalta, että nuoret kaipaavat jotain tekemistä kaveriporukansa kanssa ja lähtevät sen perusteella etsimään itselleen uutta tekemistä. Esimerkiksi omaehtoinen liikunnan harrastaminen voi lähteä liikkeelle siitä, että nuoret haluavat vain spontaanisti viettää aikaa keskenään tietyssä porukassa. Tällainen voi johtaa muun muassa jalkapallon pelaamiseen tai porukalla tanssimiseen, jossa sosiaalisuus on iso osa harrastusta. (Hasanen 2017, 10.) Tämä viittaa siihen, että harrastaminen ei pelkästään lisää osaamista, vaan myös osallisuutta. Osallisuus on yhteensopivuutta ja mukaan ottamista, liittymistä ja kuulumista (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017, 3). Erityisesti harrastusten kautta nuorten on helppoa löytää oma porukansa, johon kuulua ja jossa osallistua erilaisiin toimintoihin.

Harrastusten merkitys nuorelle vaihtelee hyvin paljon; jokaiselle on harrastamisesta erilainen kokemus. Joissain tapauksissa se voi olla pientä ajanvietettä, jolla pääsee rentoutumaan pitkän työpäivän jälkeen tai muuten vain siirtämään ajatukset muualle hetkeksi aikaa. Toisille harrastuksista voi tulla niin osa elämää, että siitä muodostuu tulevaisuuden työpaikka (Berg & Ylöstalo 2020, 179). Se voi olla nuorille tapa tavata useammin sellaisia ystäviä, joita ei muuten yhtä aktiivisesti tulisi nähtyä: tämä tulee ajankohtaiseksi varsinkin siinä vaiheessa, kun nuori valmistuu koulusta eikä tapaa enää kaveriporukkaansa yhtä aktiivisesti kuin aikaisemmin. Harrastusten avulla on myös mahdollista löytää itselleen kokonaan uusi kaveriporukka – verkossa on yhä vain helpompaa löytää samasta aiheesta kiinnostunutta porukkaa, joka saattaa haluta oppia lisää harrastuksestaan tai muuten vain keskustella samoista asioista innostuvien ihmisten kanssa.

Harrastaminen ei ole aina niin yksiselitteistä kuin miltä se saattaa kuulostaa. Omaehtoinen harrastaminen on joskus ainoa vaihtoehto sellaisille nuorille, joille ei muita mahdollisuuksia löydy. Tällainen tulee esille varsinkin syrjäisemmillä kylillä, joissa harrastusmahdollisuudet ovat niukassa ja ohjattua tekemistä ei löydy oman kodin läheisyydestä – joskus nuoren pitäisi lähteä jopa tunnin ajomatkalle tai pidemmälle päästäkseen harrastamaan jotain, ja pidemmän päälle tämä leikkaa häneltä jo koulun ja muiden menojen viemää vapaa-aikaa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että syrjäkylänuoret harrastaisivat vähemmän kuin kaupunkilaisnuoret. He järjestävät itse itselleen toimintaa järjestämällä esimerkiksi omia urheiluporukoitaan, pelaavat netin kautta, ja harrastavat sellaisia omaehtoisia harrastuksia, joihin ei tarvita erikseen ohjaajia tai tiloja. (Tuuva-Hongisto, Pöysä & Armila 2016, 63.) Vapaa-ajan puute on usein esteenä järjestötoimintaan osallistumiselle (Merikivi, Myllyniemi & Salasuo 2016, 52), mutta samaa ongelmaa ei synny yhtä helposti omaehtoisessa harrastuksessa, jossa nuori pystyy itse säätelemään aikatauluun ja harrastuspaikkaansa.

Eräs omaehtoiseen harrastamiseen liitetty termi on höntsäily. Sillä voidaan viitata rentoon harrasteluun ilman minkäänlaista suorituspakkoa (Neemanka, Pätynen & Kärkkäinen 2019), jossa ihminen pelailee tai muuten harrastaa yksin tai porukalla. Höntsäilystä on muun muassa pyritty etsimään jonkinlaista vastapainoa liian kilpailulliselle urheiluseuratoiminnalle, mutta se ei ole toiminut aivan toivotulla tavalla: termistä on tullut joillekin huippu-urheilumielisille tapa pilkata ja leimata kevyemmän liikuntaharrastuksen ystäviä, joiden harrastus ei ole samalla tavalla tavoitteellista. (Kopomaa & Salasuo 2020, 175–176.) Vaikka höntsäily terminä soveltuu ainakin osittain omaehtoiseen harrastamiseen, ne eivät ole synonyymejä keskenään. Höntsäily keskittyy enemmän rentoon pelailuun ja muuhun toimimiseen leikkimielisissä olosuhteissa. Omaehtoinen harrastaminen on paljon laajempi käsite, ja se voi pitää sisällään hyvinkin vakavasti harrastuksensa ottavia nuoria niissäkin tapauksissa, että heillä ei ole selkeitä tavoitteita harrastuksensa kanssa.

3.3 Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Kun osaamisen ja harrastamisen tunnistaa käsitteinä, voidaan siirtyä tämän opinnäytetyön tärkeimpiin puoliin: mitä osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on, ja millä tavalla sitä voidaan harjoittaa? Opetushallituksen 2021 määräyksessä määritellään se, miten osaamista tulee tunnistaa opinnoissa. Tällaisessa tilanteessa se tarkoittaa sitä, että opiskelija voi hyväksilukea aiempia, tutkintoon kuuluvia opintojaan uudessa koulussa ilman, että hänen täytyy opiskella

samat asiat uudelleen. (Opetushallitus 2021, 6.) Virallisessa merkityksessä osaamisen tunnistaaminen ja tunnustaminen keskittyykin valtaosaksi siihen, miten formaalista koulutuksesta saatua osaamista voidaan tunnistaa – mutta entä jos puhutaankin nonformaalista tai informaalista osaamisesta? Sitä ei voida mitata samoilla mittareilla, mikä tekee osaamisen tunnistamisesta paljon vaikeampaa, vaikka tätä osaamista saattaa kertyä enemmän kuin formaalia osaamista missään vaiheessa.

Osaamisen tunnustamisella voidaan tarkoittaa useampaa eri asiaa. Sillä voidaan tarkoittaa tutkintojen tai todistusten myöntämistä osaamisen todistamisen ansiosta, ja sillä voidaan myös viitata sosiaaliseen ymmärrykseen siitä, miten tätä osaamista voidaan käyttää hyväksi työelämässä ja koulutuksessa. (Singh 2015, 2.) Yksi keino, jolla nuoret voivat jo itse tunnistaa omaa osaamistaan, on osaamismerkkit. Ne ovat digitaalinen, visuaalinen tapa tunnistaa, tunnustaa ja näyttää osaamista, joka ei rajoitu pelkästään formaaliin osaamiseen, vaan voi sisältää myös arkioppimista (Hernelahti & Tuominen 2021). Osaamismerkkit ovat alun perin Mozilla Foundationin kehittämiä, ja niiden tarkoituksena alusta alkaen on ollut auttaa ihmisiä tunnistamaan osaamista sellaisilla alueilla, jossa se ei muuten onnistuisi kovin yksinkertaisesti (Open Badge Passport 2018). Osaamismerkkejä voivat nuoret itsekin luoda niihin luotujen verkkosivujen avulla, ja tätä kautta nuoret pääsevät tunnustamaan omaa osaamistaan esimerkiksi työhakemuksessa. Yleisempää toistaiseksi on se, että järjestöt ja koulutukset antavat osallistujilleen omia osaamismerkkejään, mutta mahdollisuuksia niistä on moneksi.

Oman osaamisen tunnistaaminen voi olla usein hyvinkin vaikeaa. Yksi syy tähän voi olla varsinkin Suomessa se, että suomalaiset ovat liian vaatimattomia korostaakseen kunnolla omaa osaamistaan (Oja 2021). Ongelmallisuutta lisää myös arkioppimisen sattumanvaraisuus ja se, miten tämä oppiminen sulautuu osaksi arjen tilanteita (Välivehmas 2019). Useille koko termi ”osaamisen tunnistaaminen” voi olla melko tuntematon, eikä sitä osata määritellä aivan varmaksi. Tätä pitäisi lähteä muuttamaan tulevaisuuteen liikkeessa, sillä arkioppimista tapahtuu joka päivä ja siitä kertynyttä osaamista ei kannata lähteä mitätöimään pelkästään sen takia, että sitä ei ehkä ole yhtä helppo tunnistaa kuin muuta osaamista.

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

Heti opinnäytetyön ideavaiheessa oli erittäin selvää, että halusimme tilaajan kanssa saada nuorten äänen mahdollisimman kuuluville työn kautta. Halusin haastatella nuoria, eli alle 29-vuotiaita, ja saada heidän mielipiteitään siihen, miten näin tärkeä osa heidän elämäänsä tulee oikeastaan esille jokapäiväisessä elämässä. Samalla halusin myös saada heitä ajattelemaan uudella tavalla sitä, miten he kokevat oman osaamisensa, ja ajattelemaan hieman syvemmin, miten sitä voisi käyttää hyödyksi myöhemmässä elämässä. Tätä voi tapahtua esimerkiksi työelämässä, missä osaaminen voi tulla yllättävällä tavalla käyttöön: esimerkiksi luovien alojen harrastajat saattavat päästä tuomaan harrastuksistaan oppimiaan taitoja esimerkiksi markkinoinnissa tai ryhmänjohtamisessa. Sama pätee myös koulutukseen hakeutuessa, kun jo hakemukseen pääsee laittamaan harrastuksestaan saamaansa osaamista.

Keräsin opinnäytetyöhöni aineistoa monella tavalla, joten kyseessä on menetelmätriangulaatio. Tämä tarkoittaa sitä, että olen hyödyntänyt useita eri menetelmiä tutkimusta tehdessäni: tässä tapauksessa nämä menetelmät ovat työpaja, haastattelut, ja kysely. Työpaja ja haastattelut ovat osa kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, kun taas kysely menee kvantitatiivisen tutkimuksen puolelle. Vain yhden menetelmän käyttäminen tuntui liian vähäiseltä opinnäytetyön aiheen huomioon ottaen, joten menetelmien lisääminen tuntui luonnolliselta askeleelta. Menetelmätriangulaatio antaa hyvän tavan laajentaa ja syventää aiheesta saatua tietoa – sitä on kuitenkin myös kritisoitu siitä, että menetelmien filosofiat itsessään saattavat olla ristiriidassa keskenään ja siten tuottaa tuloksia, jotka eivät sovi yhteen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Käydessäni läpi tutkimusteni tuloksia pyrin ottamaan huomioon se, kuinka eri tavalla hankituista materiaaleista huomaa sen, miten eri tavalla nuoret vastasivat kysymyksiini ja kuinka tämä vaikuttaa vastauksiin.

Kvantitatiivisella eli määrällisellä tai tilastollisella tutkimusmenetelmällä selvitetään lukumääriin liittyviä kysymyksiä. Siinä on tärkeää, että otos on tarpeeksi suuri ja edustava. (Heikkilä 2014, 15.) Tässä työssä ainoa kvantitatiivinen tutkimusmenetelmäni on verkkokysely, johon vastasi noin 70 nuorta. Vastauksia haimme verkon kautta harrastaja-alustoilta, ja vaikka kysely oli vapaa kaikille alle 29-vuotiaille, suurin osa vastaajista oli yli 18-vuotiaita. Tämä johtunee lähinnä siitä, että ne alustat ja foorumit joilta haimme vastaajia, olivat lähinnä ”aikuisemmille” nuorille tarkoitettuja alustoja. Määrällinen tutkimus vastaa kysymyksiin ”kuinka paljon?” ja ”miten usein?” laajalla tasolla, ja yksityiskohtiin ei näissä tapauksissa voida yleensä pureutua

(Vilkkä 2007, 13). Yksin tämä verkkokysely ei riittäisi vastaamaan opinnäytetyön aiheisiin, joten menetelmätriangulaation avulla on mahdollista syventyä aiheeseen paremmin.

Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä on toiselta nimeltään laadullinen tutkimusmenetelmä, ja siinä rajoitutaan yleensä tutkimaan paljon pienempää otosta tutkimusta varten. Tässä tapauksessa vastaukset eivät ole yhtä yleistettävissä kuin kvantitatiivisessa menetelmässä, ja tutkittavat valitaan harkinnanvaraisemmin. (Heikkilä 2014, 15.) Sekä haastattelut että työpaja kuuluvat tässä tapauksessa kvalitatiiviseen tutkimukseen. Haastattelun nuorten vastauksia ei voi tosiaan yleistää kaikkien nuorten kokemukseksi, mutta siinä päästään tarkemmin perille siitä, kuinka tietyt nuoret kokevat oman tilanteensa. Työpajassa oli hieman enemmän porukkaa, mutta siihen osallistuvat nuoret olivat kaikki hyvin samankaltaisesta tilanteesta ollessaan yhteisöpedagogiopiskelijoita: heidänkään vastauksiaan ei kokonaan pysty yleistämään paljon isompaan joukkoon. Menetelmätriangulaation avulla pyrin kuitenkin tasapainottamaan saamiani erilaisia vastauksia ja kokoamaan yleistettävämmän kokonaiskuvan, josta voi luoda johtopäätöksiä.

4.1 Harrastusosaamisen työpaja

Toteutin 13.10.2021 harrastusosaamiseen liittyvän työpajan Humanistisen ammattikorkeakoulun Jyväskylän kampuksen uusille opiskelijoille. Tavoitteenani oli saada näiden opiskelijoiden näkökulmaa siitä, miten he kokivat omat harrastuksensa ja niistä saadun osaamisen, sekä samalla herätellä uusia aiheeseen liittyviä ajatuksia. Kaikki osallistujat olivat alle 29-vuotiaita, eli osuivat lailliseen määritelmään nuorista. Parhaimmassa tapauksessa jotkut saattaisivat jopa innostua aiheesta ja ajatella aivan uudella tavalla niitä harrastuksia, jotka heillä on ollut jo mahdollisesti monia vuosia. Aikaa työpajan pitämiseen oli tunti, ja vaikka se ei ole tarpeeksi aikaa kovin syvälliseen keskusteluun aiheesta, se oli juuri sopiva herättääkseen jonkinlaista keskustelua ja jättämään pienen mielikuvan osallistujien mieleen. Jo ennen pajan alkua Humakin lehtori oli kertonut osallistujille, että paja tullaan pitämään opinnäytetyötäni varten, ja vielä pajan alussa muistutin heitä siitä, että tulen käyttämään heidän vastauksiaan opinnäytetyötä kirjoittaessani.

Valitsin työpajan yhdeksi tutkimusmenetelmäksi sen takia, että sen avulla pääsin vielä lähemmäs opinnäytetyöhöni kuuluvaa kohderyhmää formaalimmassa ympäristössä, jossa pystyi syntymään ehkä ”virallisempia” vastauksia kuin esimerkiksi verkkokyselyn avulla, jossa vastaajat

saattoivat vastata ihan miten halusivat eikä niillä vastaajilla ollut välttämättä samanlaista koulutaustaa. Nämä opiskelijat olivat vielä aloitusvaiheessa, mutta kouluympäristö sai heidät kuitenkin keskittymään läpikäymäämme asiaan hyvin ja miettimään vastauksiaan syvällisemmin.

Aloitin työpajan selittämällä, mitä omaehtoinen harrastaminen tarkoittaa ja annoin siitä pieniä esimerkkejä. Lähdin liikkeelle tältä kannalta aivan siksi, että tämä termi itsessään tuntuu olevan melko tuntematon suurimmalle osalle. Tämän jälkeen jaoin tämän noin 20 hengen opiskelijaporukan pienempiin ryhmiin, jossa he pääsivät suorittamaan loput työpajasta ja keskustelemaan kysymyksistä vapaasti. Pajakysymyksiä minulla oli neljä.

- Minkälaisia omaehtoisia harrastuksia sinulla on?
- Mitä osaamista voit saada juuri näistä harrastuksista?
- Koetko, että tämä harrastaminen on helppoa, vai onko siihen jonkinlaisia esteitä?
- Miten voisit käyttää tätä harrastamisesta kertynyttä osaamista tulevaisuudessa?

Ensimmäiseen kysymykseen jokaisen ryhmän oli helppo vastata: vaikeuksia alkoi syntyä seuraavan kohdalla. Olin jo työpajasuunnitelmassani varautunut siihen, että osallistujien olisi vaikea keksiä harrastuksistaan mitään konkreettista osaamista, joten sen jälkeen kun kaikki olivat saaneet aikaa miettiä vastauksiaan omissa ryhmissään, annoin esimerkkejä omiin harrastuksiini liittyen. Pelkästään muutama esimerkki riitti jo siihen, että ideoita alkoi syntyä ryhmissä entistä enemmän. Eräs osallistuja mainitsi, että ei ollut tajunnut edes ajatella, että esimerkiksi omasta hyvinvoinnista huolehtimisen voisi laskea osaamiseksi.

Ryhmä oli melko hiljainen esittäessäni kysymyksiä, mutta keskenään heillä syntyi aiheellista keskustelua hyvin, ja paperille syntyi paljon tekstiä. Työpaja eteni selkeällä rytmillä: osallistujat saivat kysymyksen ja aikaa pohtia siihen vastauksia, jonka jälkeen kävimme vastaukset lävitse. Tämän jälkeen esittelin seuraavan kysymyksen ja sama runko toistui muiden kysymysten parissa. Työpajan päätteeksi keskustelimme vielä lyhyesti aiheesta ja esittelin osallistujille osaamismerkkien verkkosivuston, jonka avulla osaamisen tunnustamista pääsee tekemään konkreettisella tavalla, eikä pelkästään ajatustasolla.

Olisi ehkä ollut mielekkäämpää, jos tällaiseen työpajaan olisi voinut käyttää hieman pidemmän aikaa. Omaehtoinen osaaminen on hieman epäselvä termi sellaisille, jotka eivät siitä ole aikai-

semmin kuulleet, ja tässä tapauksessa termin selittäminen, kysymysten esittäminen, ja vastauksien laatiminen täytyi kaikki sisällyttää saman tunnin sisälle. Onnistuin pitämään työpajan annetun aikaraamin sisällä ja sain siitä tästä huolimatta onnistuneita ja hyödyllisiä vastauksia, mutta syvällisemmin aiheeseen olisi voinut päästä esimerkiksi kahden tunnin työpajalla, jossa olisin päässyt keskustelemaan yksittäisten osallistujien kanssa helpommin.

4.2 Nuorten haastattelut

Haastattelin neljää nuorta syvällisemmin heidän kokemuksistaan harrastusosaamiseen liittyen. Kolme näistä tapahtui verkkopuhelun välityksellä, jossa pystyin tallentamaan vastaukset helposti, ja yksi oli paikan päällä tapahtuva haastattelu. Annoin jokaiselle verkkopuhelun kautta osallistuvalla nuorella mahdollisuuden pitää videokameransa päällä tai poissa, riippuen siitä, mikä oli haastateltavalle itselleen mukavampi ja rennompi tilanne. Mukavuutta auttoi myös lupaus siitä, että haastateltavat pysyvät anonyymeinä lopullisessa opinnäytetyössä. Haastatelluissani käyttämät kysymykset löytyvät liitteestä 2, ja käytin jokaisessa haastattelussa samoja kysymyksiä. Kaikki haastattelut nauhoitettiin, joiden jälkeen litteroin vastaukset järkevämmäksi materiaaliksi tätä työtä varten. Litteroinnilla tarkoitetaan puhemuotoisen aineiston kirjoittamista puhtaaksi (Saaranen-Kauppinen ym. 2006).

Haastattelut ovat kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Ne ovat yksi yleisimmistä tutkimusmenetelmistä. Haastatteluiden idea perustuu siihen, että kun halutaan tietoa ihmisten elämästä, niin heiltä itseltään kysyminen on usein järkevin ratkaisu. Tässä on toki se haittapuoli, että ei ole mitään selvää tapaa tietää, milloin haastateltavat kertovat totuuden ja milloin he pitävät oikeat mielipiteensä itsellään. (Saaranen-Kauppinen ym. 2006.) Pyrin välttämään tällaisia virheellisiä vastauksia tekemällä vastaustilanteesta mahdollisimman mukavan ja vapaamuotoisen, jolloin vastaaja kokee olonsa tarpeeksi rennoksi ja turvalliseksi voidakseen vastata kysymyksiin rehellisesti. Varmistin jo ennen haastattelua, että jokainen haastattelemani nuori oli yli 18-vuotias.

Valitsin haastattelemani nuoret siinä toiveessa, että saisin mahdollisimman laajasti vastauksia. Tunsin kaksi näistä nuorista jo etukäteen, mutta toiset kaksi löysin vapaaehtoisiksi verkon välityksellä, jonka takia haastattelunkin oli luonnollista tapahtua verkkopuheluna. En halunnut kaikkien tulevan aivan samoista piireistä, jotta vastaukset eivät värjäytyisi valitsemieni lähteiden kautta, joten en hakenut kaikkia haastateltavia samoista paikoista. Mielestäni tämä toimi hyvin, sillä usein samoilla foorumeilla ja keskusteluryhmissä pyöriivät ihmiset ajattelevat melko samoin toistensa kanssa – sen takia he ovat hakeutuneet toistensa seuraan jo alun perin. Tällä

tavalla pystyin hieman välttämään sitä, että vastaukset olisivat liian samankaltaisia keskenään eivätkä antaisi hieman monipuolisempaa kuvaa nuorten harrastamisesta.

Halusin haastatella nuoria opinnäytetyötäni varten siksi, että pääsisin syvemmälle harrastuskysymysten kanssa. Webropol-kyselyssä tulee määrällisesti materiaalia ja työpajassa oli rajallinen määrä saada vastauksia suuremmalta ryhmältä, joten koin loogiseksi sen, että haastattelut olisivat hyvä lisä materiaalin keräämiseen.

Pyrin haastatteluissani siihen, että en johdattele haastateltavia liikaa. Jos kysymys oli epäselvä, niin avasin termejä paremmin ja annoin muutaman esimerkin, mutta muuten halusin kuulla kaiken juuri sellaisella tavalla, jolla nuori sen itse ilmaisi. Haastatteluissa on tärkeää, että kysymykset muotoillaan niin selviksi, että asiaan perehtymättömätkin pystyvät vastaamaan niihin lyhyen selityksen jälkeen (Heikkilä 2014, 52). Tästä luonnollisesti syntyi sellaisia hetkiä, joissa haastateltava ei osannut vastata kysymykseen välittömästi tai joutui miettimään vastaustaan pidemmän aikaa, mutta lopulta kaikkiin vastauksiin tuli jonkinlaisia vastauksia. Haastatteluilla oli tietenkin aina mahdollisuus jättää vastaamatta sellaiseen kysymykseen, johon he eivät halunneet vastata tai eivät vain mitenkään keksineet sopivaa vastausta: en halunnut yhdenkään vastauksen tuntuvan pakotetulta haastateltavan itsensä näkökulmasta. Onneksi tällaisia tilanteita ei syntynyt missään vaiheessa, ja haastateltavat vastasivat kysymyksiini erittäin hyvin.

Haastattelut sujuivat mielestäni hyvin ja opinnäytetyölle mielekkäällä tavalla: sain selkeämmän kuvan siitä, miten juuri nämä nuoret kokivat oman harrastusosaamisensa. Jos lähtisin tekemään näitä haastatteluja uudelleen, pyrkisin ehkä laajentamaan otostani laajemmalla tasolla varmistaakseni sen, että saisin mahdollisimman monipuolisesti vastauksia. Tässä työssä haastattelemani nuoret antoivat melko erilaisia vastauksia keskenään, mutta jos olisin lähtenyt etsimään vielä kauempaa omalta mukavuusalueeltani, niin vastaukset olisivat voineet olla vielä valaisempia.

4.3 Internet-kysely omaehtoisesta harrastamisesta

Ollessani harjoittelussa Osaamiskeskus Kentaurilla keväällä 2021, järjestin harjoitteluparini kanssa harrastusosaamiseen liittyvän kyselyn Webropol-palvelun kautta. Tavoitteenamme oli saada mahdollisimman monipuolisesti nuorilta vastauksia siihen, mitä he harrastivat ja mitä osaamista he näistä harrastuksista saivat. Lähdimme levittämään kyselyä eteenpäin lähinnä harrastuksiin liittyville keskustelukanaville, joilta saattaisi löytyä kiinnostuneita vastaajia. Näitä

löytyi lähinnä Discord-sovelluksen kanavilta, vaikka muillekin foorumeille tarjosimme kyselyä. Lähdimme viemään kyselyä suurimmaksi osaksi harrastamiseen keskittyneille kanaville: näitä olivat esimerkiksi videopeliryhmät, luovan kirjoittamisen ryhmät, animeryhmät, ja piirtämisryhmät. Vastaaminen oli täysin vapaaehtoista ja monet saattoivat vain jättää kyselyn huomioimatta, mutta tästä huolimatta onnistuimme keräämään yli 70 vastausta. Rajoitimme kyselyä niin, että se oli tähdätty vain alle 29-vuotiaille, ja mikäli kyselyyn vastaaja ilmoittautui sitä vanhemmaksi, hän ei päässyt jatkamaan ensimmäistä kysymystä pidemmälle.

Otanta kyselyyn tapahtui melko satunnaisesti. Koska tarjosimme kyselyä moniin paikkoihin vastausten toivossa, emme voineet tietää etukäteen, ketkä kaikki siihen lähtivät vastaamaan. Tämä myös vaikuttaa siihen, että en voi 100% varmasti sanoa, että kaikki kyselyyn vastanneista olivat alle 29-vuotiaita. Tässä täytyy luottaa vastaajien rehellisyyteen, mutta aina on olemassa se mahdollisuus, että joku ikärajan ylittänyt on saattanut vastata kyselyyn kaikesta huolimatta ja valehdellut iästään. Tätä on mahdotonta tarkistaa varsinkaan näin jälkivaiheessa, mutta on melko turvallista olettaa, että valtaosa vastaajista ovat kuitenkin olleet rehellisiä ikänsä kanssa.

Tutkimuksen tavoite on oltava hyvin selvillä ennen kuin kysymyksiä lähdetään laatimaan kyselyä varten (Heikkilä 2014, 45). Meidän tavoitteemme oli saada selville mitä nuoret harrastavat omaehtoisesti ja mitä osaamista he itse kokevat saavansa näistä harrastuksista. Käytimme kyselyn sanoituksen ja järjestyksen valitsemiseen hyvin aikaa. Teimme kysymyksistä niin selkeitä ja helposti ymmärrettäviä kuin kykenimme, jotta vastaajan ei tarvinnut jäädä miettimään käyttämiämme termejä sen sijaan, että hän voisi jatkaa kyselyyn vastaamista kaikessa rauhassa. Eräässä kohdassa kysyimme esimerkiksi sitä, että ovatko he oppineet tunteita harrastuksensa kautta. Tunnetaidot eivät ole kaikille tuttu termi, joten lisäsimme kyselyyn lyhyen, mutta selkeän selityksen siitä, mitä tällä tarkoitimme. Saman otimme huomioon alussa, jossa selitimme termin ”vapaamuotoinen harrastaminen” – jos olisin tehnyt tämän kyselyn opinnäyte-työni aikana, olisin käyttänyt termiä ”omaehtoinen harrastaminen”, mutta kuvailimme sen kuitenkin samalla tavalla.

Kysely muodostui muutamasta avoimesta kysymyksestä ja monesta monivalinnasta. Monivalintojen kohdalla vastausvaihtoehtomme olivat symmetrisiä, ja vaihtoehdot monivalinnoissa olivat aina asteikolla ”ei yhtään, vähän, keskiverto, melko paljon, paljon”, jonka lisäksi viimeisenä vaihtoehtona oli ”en osaa sanoa”. Tällä voidaan pitää huoli siitä, ettei keinotekoisia vastauksia synny yhtä helposti: mikäli vastaaja ei pysty valitsemaan neutraalia vastausta ollessaan

epävarma, hän ei puhu totta vastatessaan kysymykseen mitenkään muuten. Joskus se, että vastaaja ei osaa vastata, on jo itsessään tärkeää tietoa. (Myllyniemi 2018, 128.)

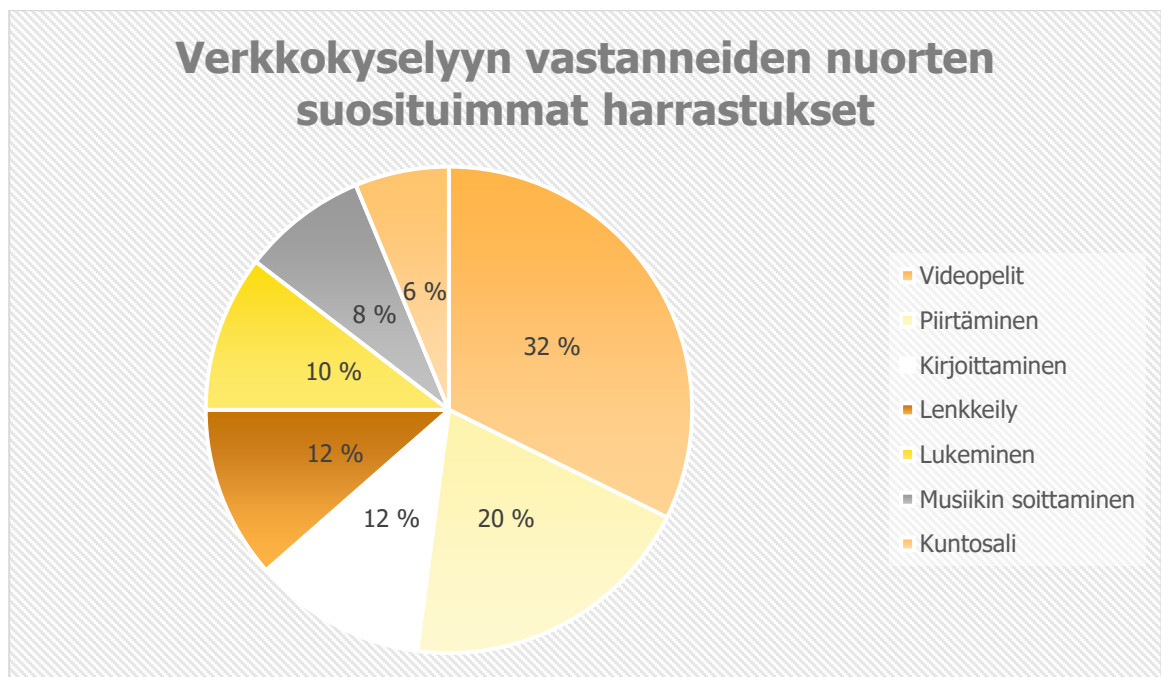
Pohdimme pitkän aikaa, kannattaako monivalintojen vai avoimen kysymyksen olla ensimmäisenä kyselyssä. Monivalinnoissa toimme esille monia eri asioita, joita harrastusten kautta voi oppia: tämä saattaisi mahdollisesti tuoda vastaajille sellaisia ideoita avoimeen kysymykseen, joita muuten ei olisi syntynyt. Tämä avoin kysymys siitä, mitä osaamista nuoret ovat kokeneet saavansa harrastuksissaan, oli haastattelun tärkein, joten halusimme siihen mahdollisimman hyvin vastauksia. Päädyimme kuitenkin siihen, että monivalinnat tulevat ensimmäisenä vastaan. Niiden tarkoituksena oli herätellä vastaajien ajatuksia siihen, että he pääsivät sitten itse sanoittamaan osaamisensa. Ne, jotka eivät halunneet vastata avoimiin kysymyksiin ja pelkäsivät täyttävät monivalintojen kohdat, pystyivät tekemään niin halutessaan: tällä tavalla kaikenlaiset vastaajat pääsivät täyttämään kyselyn itselleen mahdollisimman mieluisalla tavalla.

Jälkikäteen ajateltuna nousee pinnalle se, että koska lähdimme hakemaan vastauksia harrastajien joukosta, vastaukset ovat saattaneet värjäytyä sen perusteella. Jos lähtee kysymään peli-foorumilta, että mitä siellä vierailevat harrastavat, niin peliaiheiset vastaukset tulevat olemaan laajasti esillä. Pyrimme jo vastausvaiheessa keräämään mahdollisimman monipuolisesti vastauksia erilaisilta tahoilta, mutta koska kysely oli verkon kautta tapahtuva ja valitsimme niin läheltä tapahtuvan lähestymistavan, vastaukset saattoivat olla hieman suppeampia kuin mitä ne olisivat voineet olla erilaisen keräämistavan avulla. Emme kuitenkaan lähteneet keräämään vastauksia sillä oletuksella, että saamme hyvin paljon vastauksia hyvin erilaisilta nuorilta: halusimme vain saada mahdollisimman paljon vastauksia oikeaan ikähaarukkaan kuuluvilta nuorilta, ja ottaen huomioon käyttämämme foorumit, vastauksista tuli yllättävän monipuolisia.

5 TULOKSET

Tulosten aikana viitataan haastattelemiini nuoriin lyhenteillä H1, H2, H3, ja H4 selkeyden vuoksi. Kyselystä ja työpajasta ei samalla tavalla pysty erottelemaan yksittäisiä vastauksia, joten niihin viitatessani mainitsen vain sen, mistä aineistosta puhumani nuori on.

Yksi olennaisimmista lähtökohdista kaikissa aineistoissa oli saada tietää, mitä nuoret harrastavat. Webropol-kyselyssä tähän tuli eniten vastauksia suuren vastaajamäärän vuoksi, mutta myös haastateltavien ja työpajalaisten vastaukset kävivät suurimmaksi osaksi yhteen sen kanssa, mitä esimerkiksi vuoden 2020 Lasten ja nuorten vapaa-ajantutkimus nimeää nuorten suosituimmiksi harrastuksiksi (Salasuo 2020, 40). Videopelit nousevat selvästi esille suosituimpana harrastuksena, ja sen kintereillä ovat monet erilaiset luovat harrastukset sekä liikuntaharrastukset. Kyselyn tuloksia tarkasteltaessa on kuitenkin otettava huomioon, että siinä nuoria pyydettiin valitsemaan yksi omaehtoinen harrastus, jota ajatellen he lähtivät vastaamaan seuraaviin kysymyksiin. Tästä huolimatta monet nuoret listasivat useampia harrastuksiaan, mutta vastauksia olisi luultavasti entistä enemmän, mikäli tätä rajoitusta ei olisi tehty.

Kuvio 1. Verkkokyselyyn vastanneiden nuorten suosituimmat harrastukset

Muita kyselyyn vastanneiden nuorten harrastuksia olivat esimerkiksi cosplay, tanssi, pakohuonepelit, tennis, meditointi, ja metsästys. Nämä olivat kuitenkin lähinnä joko yksittäisiä tai vain

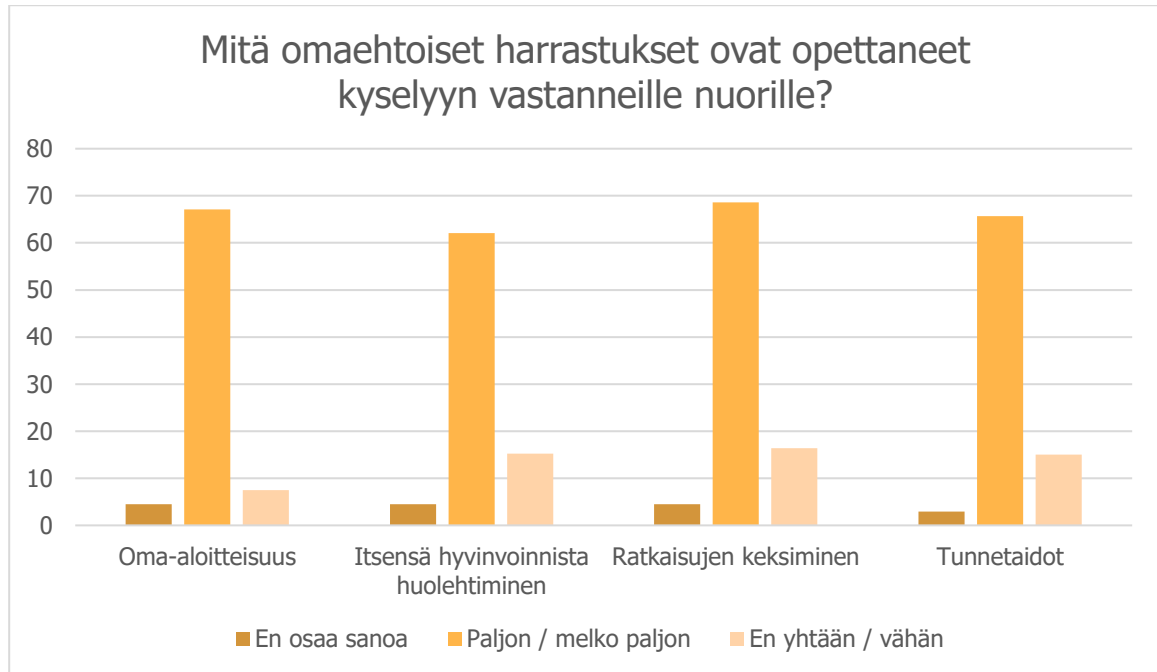
muutaman kerran ilmestyviä vastauksia verrattuna siihen, kuinka suosittua videopelaaminen on nykyään nuorten keskuudessa. Tässä on hyvä kuitenkin ottaa huomioon myös se, että pelaaminen oli harvemmin ainoa harrastus, jonka nuoret olivat maininneet. Niistä, jotka vastauksessaan mainitsivat useita harrastuksia, hyvin monella oli merkattuna pelaaminen vain yhdeksi useista tärkeistä harrastuksista. Tämä on totta jossain määrin myös muiden harrastusten kohdalla, mutta erityisesti se tuli esille pelaamisen kohdalla: ne jotka harrastavat pelaamista, harrastavat myös muita asioita. Puolestaan harvinaisemman harrastuksen maininneet, kuten esimerkiksi vesijuoksua tai Dungeons & Dragons -roolipeliä harrastavat mainitsivat ne yleensä ilman muita harrastuksia.

Myös haastatteluissa videopelien suosio tuli selvästi esille. Kolme neljästä haastateltavasta harrasti videopelaamista lähes päivittäin, ja neljäskin sanoi silloin tällöin pelaavansa, mutta ei laskenut sitä samalla tavalla harrastukseksi. Joissain tapauksissa videopelaaminen tuntui lähinnä itsestäänselvydeltä siitä huolimatta, että se saattoi viedä pitkiäkin pätkiä haastateltavan päivästä.

”Mä siis kyllä pelaan joka päivä, kun vaan on aikaa. En mä sillei kauheasti siihen kiinnitä huomiota, se vaan on sellainen kiva tapa viettää aikaa sitten, kun tärkeät hommat on pois alta. Aivot voi heittää hetkeks narikkaan ja pelkästään pelata mitä tahtoo.” (H2)

Yksi haastateltavista myös mainitsi sen, että videopelit ovat mukava harrastus sen takia, että niissä on niin paljon valinnanvaraa. Ei ole pelkästään yhdentyylistä videopeliä, jota kaikki joutuvat pelaamaan, vaan tarjontaa on niin monen tyyllisille ihmisille, että lähes jokaiselle löytyy jotain sopivaa. Tämä saattaa yleisestikin selittää videopelien suosiota: ne eivät ole pelkästään niin sanottuja ”räiskintäpelejä”, vaan todella ainutlaatuisia ja toisistaan eriäviä kokemuksia, joista nuorten on helppo löytää itselleen sopiva tapa pelata. Tämä sama mahdollisuuksien määrä saattaa myös selittää muiden suosituimpien harrastusten sijoitusta, sillä taiteellisia aloja jokainen pääsee ilmaisemaan itselleen henkilökohtaisella ja sopivalla tavalla (Timonen ym. 133).

Verkkokyselyssä kysyttiin valitsemistani tutkimusmenetelmistä laajimmalla tavalla siitä, mitä kaikkea osaamista nuoret voivat saada harrastuksissaan. Siinä heille annettiin monivalintakysymyksiä, joissa olimme kyselyn tekijöinä jo valmiiksi listanneet todella monia eri asioita, joita näistä harrastuksista voi oppia. Näistä vastauksista saa vain pintapuolisen raapaisun siihen, mitä osaamista omaehtoisista harrastuksista voi oikeasti saada, mutta niistä pystyy näkemään selvästi sen, mitä nuoret eniten kokevat oppineensa.

Kuvio 2. Mitä omaehtoiset harrastukset ovat opettaneet kyselyyn vastanneille nuorille?

Kyselyyn vastanneista suurin osa oli sitä mieltä, että heidän omaehtoiset harrastuksensa ovat auttaneet heitä olemaan oma-aloitteisempia, huolehtimaan itsestään paremmin, toimimaan paremmin ratkaisuja vaativissa tilanteissa, ja tunnistamaan sekä hallitsemaan omia tunteitaan paremmalla tavalla. Kuten liitteessä 1 näkyy, näissä vastauksissa oli paljon vaihtoehtoja vastata sosiaalsiin taitoihin. Vaikka nämäkin saivat hyvän vastausmäärän, ne eivät onnistuneet pääsemään kaikista korkeimpiin prosenttimääriin. Tämä johtuu siitä, että useat omaehtoiset harrastukset ovat sellaisia, joita harrastetaan yksin ja itsenäisesti. Porukalla tapahtuvissa harrastuksissa on selvää, että esimerkiksi ryhmätyötaidot ja toisten huomioiminen kohentuu helposti, mutta itsekseen tietokoneella pelatessa tai kotona piirtäessä nämä samat sosiaaliset taidot eivät kohene yhtään samalla tavalla.

Tärkein kohta verkkokyselyssä oli kuitenkin avoin kysymys siitä, miten nuoret itse kuvailisivat omaehtoisista harrastuksistaan saamaansa osaamista, ja tässä vastaukset alkoivat muuttua todella paljon vastaajasta riippuen. Vaikka seassa luonnollisesti oli monia ”en mä tiä” vastauksia, niin kyselyn nuoret osasivat sanoittaa osaamistaan usein hyvin sulavalla ja järkevällä tavalla.

”Videopelejä on paljon erilaisia ja niistä jokaisesta voi oppia erilaisia taitoja. Itse olen huomannut, että multiplayer peleissä oppii sekä toimimaan ryhmässä ja kuuntelemaan muiden palautetta, että ottamaan vastaan kritiikkiä ilman että niistä häiriintyy. Varsinkin, jos niistä huomaa, että toinen pelaaja vain kritisoi ilman syytä. MMORPG peleissä oppii myös lukemaan tilanteita ja reagoimaan niihin nopeasti. Arvoitus tai logiikka peleissä oppii ajattelemaan asioita syvällisemmin ja erilaisista näkökulmista, sekä oppii ratkaisemaan pulmia nopeammin. Peleissä voi myös harjoittaa mielikuvitusta ja luovuutta luomalla omia tarinoita tapahtumien perusteella.” (Webropol-kyselyn vastaaja.)

Siinä missä ryhmätyöskentely jäi hieman sivuun monivalintakysymysten aikana, se tulee entistä enemmän esille tämän avoimen kysymyksen kohdalla. Todella monet nuoret tuovat esille sen, miten he ovat oppineet toimimaan erilaisten ihmisten kanssa, tunnistamaan erilaisia ihmistyyppisiä ja kommunikoimaan paremmalla tavalla kuin aiemmin. He myös oppivat konkreettisempia asioita, kuten sorminäppäryyttä, kehonhallintaa, koordinaatiokykyä ja kehittämään fyysistä kuntoaan. Vastauksia on todella monenlaisia ja niistä tulee selvästi esille se, että kun kysymyksen vain osaa esittää, niin nuoret tosiaan tietävät, mitä kaikkea he oppivat harrastuksistaan. Helpoimmin mainituiksi tulivat sellaiset asiat, joita koulussakin opitaan: esimerkiksi kielitaidot, taiteelliset kyvyt ja esiintymistaidot. Harvemmallalla nuorella tuli heti ensimmäisenä mieleen se, että hänen tunnetaitonsa tai omatuntonsa ovat kehittyneet harrastuksen parissa.

Haastatteluissa ja työpajassa vastauksia tähän samaan kysymykseen tuli hieman varovaisemmin, mutta se saattaa johtua siitä, että kyselyyn vastatessa vastaaja voi käyttää niin paljon aikaa kuin vain haluaa tekstimuotoisen vastauksensa muotoilemiseen. Vaikka työpajassakin vastaukset kirjoitettiin paperille, se tehtiin ryhmäkeskustelun kautta, joka pakotti miettimään asiat ensin kunnolla omassa mielessään ja sitten vielä puhumaan niistä ryhmän kesken. Haastatelluille tämä kysymys oli ehkä vaikein, sillä heillä ei ollut rajattomasti aikaa miettiä vastaustaan eikä vertaisporukkaa, jonka kanssa keksiä ideoita vastauksiin. Kolme neljästä kuitenkin alkoi hahmottaa vastauksia ilman esimerkkejä, ja neljäs vastaaja tarvitsi hieman apua päästäkseen vauhtiin. Kun ensimmäiset esimerkit osaamisesta oli keksitty, niin niitä oli helppo keksiä paljon lisää.

”No en mä nyt tiä että lasketaanko tätä ees osaamiseksi, ootas ku mä keksin jotain järkeväm-pää... No siis mun ensimmäinen ajatus oli se, että kai mä oon oppinut jotenkin aikatauluttamaan asioita paremmin, kun mä käyn salilla ja muuta.” – (H3)

Epävarmuutta löytyi kaikkien haastateltavien, työpajalaisten ja kyselyyn vastanneiden keskuudesta. Välillä nuori oletti jo ensimmäisistä kysymyksistä ja puheista huolimatta, että hänen harrastustaan ei lasketa ”oikeaksi” harrastukseksi, josta irtoaisi mitään hyödyllistä osaamista. Tässä nousi pinnalle jo aiemmin opinnäytetyössä keskusteltu epävarmuus omaehtoisten harrastusten validiudesta: joitain harrastuksia saatetaan pitää ”pelkinä” vapaa-ajan viettotapoina, jotka eivät saa samalla tavalla tätä harrastustermiä (Lähteenmaa 2021, 5). Kun näistä ennakkoluuloista päästiin eroon, niin keskustelu lähti soljumaan paljon helpommin. Näihin kysymyksiin ei tietenkään ole olemassa mitään oikeita vastauksia: kaikki on nuoren omasta näkökulmasta kiinni, ja kun haastateltavat hahmottivat sen itse, niin vastaaminen rentoutui huomattavasti.

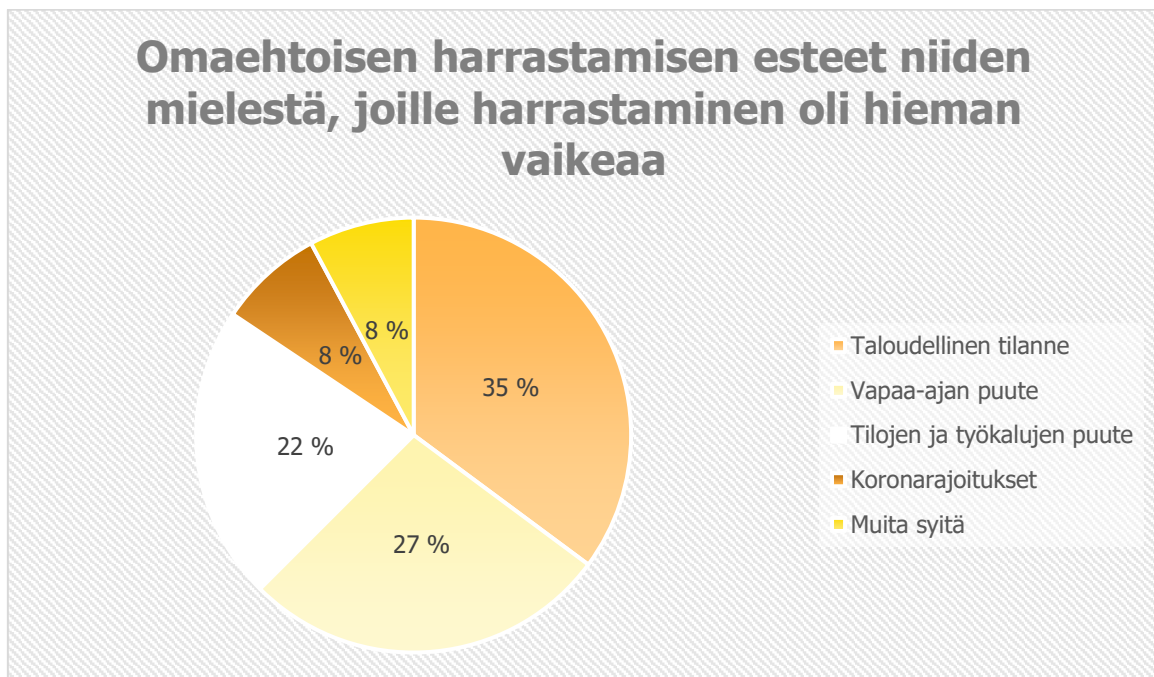
Nuoret siis suurimmaksi osaksi tietävät, mitä osaamista heillä on. Välttämättä sitä ei ajatella harrastaessa tai edes muualla, mutta kun sitä kysytään suoraan, niin vastauksia kyllä löytyy. Tätä harvinaisempaa on kuitenkin se, että nuoret tietäisivät, mihin tätä osaamista voisi käyttää. Kaikki neljä haastateltavaa olivat epävarmoja siitä, mihin omaehtoista harrastusosaamista voisi käyttää hyväksi omien harrastuspiirien ulkopuolella. Työelämä ja koulutus yhdistettiin suoraan formaaliin oppimiseen ja koulutukseen, ja harrastusten käyttäminen hyväksi tällaisissa tilanteissa tuntui vieraalta idealta.

”En mä nyt tiää, että pystyykö sitä osaamista millään järkevällä tavalla käyttämään missään. Sillei joo, ehkä jossaki tosi tietyissä töissä tai koulujutuissa, mutta työhakemuksissa ja tällaisissa kuitenkin tarvitsee sit tutkintoa tai työkokemusta. En mä tiää, onks tässä nyt joku juttu mistä mä en oo perillä?” – (H2)

Työpajassa ideoita osaamisen hyödyntämiselle tulevaisuudessa löytyi helpommin. Tämä saattoi johtua siitä, että kyseessä oli yhteisöpedagogiopiskelijat ja he jo varhaisissa opinnoissaan ovat saattaneet opiskella sellaisia aiheita, jotka liittyvät osaamisen tunnistamiseen. Haastatelluissa tämä oli paljon harvinaisempaa, ja ideoita syntyi hyvin hitaasti. Yleisimmät ideat haastateltavilta ja työpajoista olivat kuitenkin harrastusosaamisen liittäminen CV:hen, mahdollisiin kouluhakemuksiin, ja yleinen osaamisen hyödyntäminen työelämässä.

Suurin osa haastatelluista sekä kyselyn ja työpajan nuorista pitivät omaehtoista harrastamista suhteellisen helppona. Se riippuu hyvin suureksi osaksi siitä, mitä he harrastavat, mutta omaehtoisissa harrastuksissa on yleensä se hyvä puoli, ettei vapaa-ajan puute iske siihen samalla tavalla kuin esimerkiksi järjestöharrastuksiin (Merikivi ym. 2016, 52). Esimerkiksi piirtäminen

ja kirjoittaminen ovat sellaisia harrastuksia, joita voi harrastaa todella monenlaisissa olosuhteissa ja niin pitkään tai lyhyesti kuin itse haluaa. Pelaaminen voi tapahtua samalla tavalla, jos nuori omistaa esimerkiksi sellaisen konsolin, jota voi kantaa mukanaan paikasta toiseen. Vapaa-ajan puute tulee myös enemmän esille vanhemmissa nuorissa, jotka ovat aloittaneet työelämänsä eivätkä sen takia pysty harrastamaan yhtä paljoa kuin ennen. Vapaa-ajan puutetta harrastusten suhteen ilmenee myös enemmän syrjäkylänuorissa kuin kaupunkilaisissa pitkien koulu- ja työmatkojen takia (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 61).

Kuvio 3. Omaehtoisen harrastamisen esteet niiden mielestä, joille harrastaminen oli hieman vaikeaa

Vapaa-ajan puutteen lisäksi nuoret mainitsivat usein harrastustensa esteeksi rahallisen tilanteensa sekä tällä hetkellä vielä koronaviruksen, joka estää useissa harrastuksissa paikan päälle saapumisen. Rahallinen tilanne tulee esteeksi usein siinä vaiheessa, kun nuori haluaisi edetä harrastuksessaan uudelle tasolle, mutta hänellä ei ole varaa hankkia siihen tarvittavia työkaluja. Esimerkkinä tästä on yksi haastatelluista, joka mainitsi kovasti kaipaavansa sellaista piirtopöytää, jolla pääsisi paremmin kokeilemaan digitaalista taidetta.

Ehdotuksia näiden esteiden purkamiseen olivat ilmaiset tilat, joissa nuoret pääsisivät vapaasti kokeilemaan eri harrastuksiin liittyviä välineitä ja vapaasti käyttämään niitä itselleen sopivina aikoina. Vapaa-ajan lisääminen on joissain tapauksissa hyvin vaikea asia muuttaa, mutta yksi tapa olisi lisätä myös syrjäkylille tiloja ja palveluja, joissa nuoret pääsisivät harrastamaan.

Usein tällaiset tilat tuodaan taajamaan kaupunkilaisten tienoille, mikä on kyllä todella hyvä asia, mutta eivät ole avuksi niille syrjäkylänuorille, joilla taajamaan ajamisessa menee jo yli tunti suuntaansa.

Vaikka suurin osa nuorista tuntuikin osaavan nimetä harrastuksistaan saamaansa osaamista, oli paljon harvinaisempaa, että he osasivat nimetä niille käyttöä tulevaisuutta varten. Suurin osa nuorista valitsee harrastuksensa sen perusteella, miten he haluavat viettää vapaa-aikaansa rennolla tavalla, ja tämä on täysin normaali tapa harrastaa. Tätä osaamista ei kuitenkaan tule ajateltua ennen kuin joku kysyy sitä suoraan: monet nuoret olivat suorastaan yllättyneitä siitä, mitä kaikkea he osasivatkaan nimetä osaamisekseen. Ajatus siitä, että näistä heille tärkeistä, omaehtoisista harrastuksista voisi olla hyötyä tulevaisuudessa laajemmalla tasolla vaikutti kiinnostavalta heille.

”Oishan se siis ihan mahtavaa, jos mun ois vaikka tulevaisuudessa helpompi päästä töihin siksi, että mulla on osaamista mun harrastusten kautta. En mä oo koskaan aatellut tällasta harrastamista oikeastaan siltä kantilta, että sitä vois hyödyntää mitenkään samalla tavalla kuin jotain, en mä tiää, virallisempaa harrastusta? Tää nyt on kuitenkin aika erilaista hommaa ku joku partiohomma.” – (H1)

Jokainen haastateltava koki haastattelun jälkeen, että oli oppinut jotain tämän kokemuksen myötä. Tilanne oli hieman erilainen verkkokyselyn kanssa: siellä vastaukset vaihtelivat hyvin laajasti sen suhteen, että saivatko he kyselyn kysymysten perusteella mitään uutta ajateltavaa, vai oliko tämä osaamisesta puhuminen heille tuttua jo entisestään. Positiivisia ja ilahtuneita vastauksia oli kuitenkin sen verran, että kysely oli ainakin saanut osan nuorista miettimään omaa harrastusosaamistaan aivan uudella silmällä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

6.1 Johtopäätöksiä

Nuoret harrastavat paljon ja usein tietävät hyvin sen, että he myös saavat siitä jonkinlaista osaamista irti. Osaaminen on kuitenkin sellainen asia, jota harvemmin ajatellaan siinä vaiheessa, kun harrastusta ollaan toteuttamassa. Silloin keskitytään siihen, että vapaa-aikaa vietetään itselleen mielekkäällä tavalla ja nautitaan harrastuksesta itsestään. Osaamisen hahmottaa vasta jälkikäteen, kun sitä alkaa erityisesti miettimään – erityisesti silloin, kun joku muu tuo sen esille. Monet nuoret olivat yllättyneitä siitä, miten paljon hyötyjä he löysivät omista harrastuksistaan, joita he olivat usein harrastaneet jo yli kymmenen vuotta.

Epävarmuus omaehtoisten harrastusten määritelmästä ”oikeana harrastuksena” nousi myös esille monien nuorten mielessä. Piirtäminen ja lenkkeily lasketaan ajanvietteeksi, mutta harrastukseksi niitä on välillä sanoa, vaikka nuori viettääkin niiden parissa useita tunteja päivässä ja kehittyy niiden parissa. Paljon helpompaa on nimetä sellaisia harrastuksia, joissa on jonkinlainen ohjaaja tai organisaatio taustalla – niiden tärkeyttä kyseenalaistetaan paljon harvemmin, ja niistä saatu osaaminen on helpompi nimetä. Se käy järkeen: ohjatussa harrastuksessa on mukana asiantuntijaväkeä, joka auttaa harrastajaa ymmärtämään harrastuksensa selkeämmällä tavalla, ja saa harrastuksen tavoitteellisemmaksi toiminnaksi. Mutta tarvitseeko harrastuksen olla tavoitteellista ollakseen kunnan harrastus? Suurin osa niistä nuorista, joiden kanssa keskustelin ja jotka vastasivat kyselyyni, vaikuttivat olevan eri mieltä tässä asiassa. He valitsivat harrastuksensa rentoutuakseen ja pitääkseen hauskaa vapaa-ajallaan, eivät siksi, että heillä olisi konkreettisia tavoitteita tämän toiminnan suhteen.

Harrastusosaaminen on aihe, joka ei tule tarpeeksi esille. Tällä opinnäytetyöllä haluan myös herättää keskustelua siitä, kuinka omaehtoista harrastamista voisi tuoda paremmin pinnalle. Osaamiskeskus Kentauri haluaa tämän avulla tutkia paremmin sitä, kuinka omaehtoinen harrastaminen voitaisiin ottaa paremmin huomioon järjestötyössä, ja kuinka järjestöt voisivat hyödyntää sitä omassa työskentelyssään. Nuoret harrastavat usein omaehtoisesti siksi, että se vie vähemmän vapaa-aikaa ja on halvempaa kuin monet muut harrastukset – järjestöt voisivat napata tästä kiinni ja huomioida sitä toiminnassaan sellaisella tavalla, jolla nämä omaehtoisesti harrastavat nuoret voisi ottaa mukaan heidän toimintaansa. Monet nuoret harrastaisivat enem-

män, jos siihen vain olisi enemmän mahdollisuuksia, ja järjestöt ovat erittäin hyvä taho pitämään huolen siitä, että tällaisia matalan kynnyksen mahdollisuuksia voitaisiin järjestää enemmän.

Työ on tällä hetkellä hyvin ajankohtainen. Harrastamisen Suomen malli on parhaillaan toteutuksessa, ja sillä pyritään tuomaan jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluinen harrastus koulupäivän aikana (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021). Tämä on erittäin hyvä tavoite, mutta samaan aikaan se myös eristää niitä nuoria, jotka eivät ole enää koulussa. Nuorilla viitataan kuitenkin kaikkiin alle 29-vuotiaisiin, ja omaehtoinen harrastaminen on usein ainoa harrastamisen mahdollisuus niille, joiden vapaa-aika on muutenkin niukkaa töiden ja koulun ohella. Työni avulla haluan saada myös koulupäivän ulkopuolella nuoret harrastamaan mahdollisimman helpolla ja mielekkäällä tavalla, ja järjestöt pystyvät vaikuttamaan tähän erittäin hyvin – kunhan vain ensin tietävät kunnolla, miksi se on niin tärkeää.

Nuoret tietävät osaavansa asioita ja osaavat nimetä niitä, mutta eivät tiedä, mihin tätä osaamista voisi käyttää. Yleisesti ajatukset pyörivät siinä, että vaikka he oppisivatkin jotain, niin sitä ei lasketa kunnon oppimiseksi. ”Oikeinta” osaamista ovat usein sellaiset aiheet, joita koulussakin suoraan opetetaan. Esimerkiksi videopelejä pelaavista useat nopeasti mainitsevat sen, että peleistä oppii englantia. Myös esiintymistaidot ovat paljon esillä sekä koulussa että tietyissä harrastuksissa, ja niiden nimeäminen on helpompaa. Vaikeampaa nuorille on nimetä sellaista osaamista, jota koulussa ei samalla tavalla suoraan opeteta. Tällaista osaamista on esimerkiksi tunnetaidot, itseilmaisu sekä monet sosiaaliset taidot. Vaikka se ei nuorilla aina tule heti mieleen, niin sen olemassaolosta ollaan kuitenkin samaa mieltä. Jo pienellä rohkaisulla nuorilla tulee mieleen paljon kaikenlaista osaamista, jota he eivät ehkä koskaan aiemmin ole laittaneet kunnolla sanoiksi.

6.2 Pohdintaa ja kehitysehdotuksia

Nuoret harrastavat paljon ja saavat siitä paljon osaamista – mutta millä tavalla tämän voisi ottaa paremmin huomioon tulevaisuudessa? Monet nuoret tiedostavat erittäin hyvin sen, että he oppivat paljon harrastustensa kautta ja pystyvät usein sanoittamaankin tämän osaamisen, mutta ovat epävarmoja siitä, millä tavalla tätä osaamista pystyisi hyödyntämään. Ajatus siitä, että omaehtoinen harrastaminen on ”pelkkää ajanvietettä” on edelleen aivan liian tuttu, ja siitä pitäisi alkaa päästä entistä paremmin irti. Vaikka jotkin harrastukset eivät ensisilmäykseltä vai-

kuta kovin tärkeiltä tai ovat stereotyyppisesti ”turhuuksia”, niin kaikkien pitäisi oppia katsomaan hieman syvemmälle – entä jos tästä onkin sellaista hyötyä, jota en ole aikaisemmin tajunnut?

6.2.1 Osaamisen tunnistamisen työpajat

Mielestäni olisi tärkeää, että varsinkin nuoriso-ohjaajat ja muut nuorten kanssa työtä tekevät ottaisivat enemmän huomioon omaehtoisen osaamisen. Tällä tavalla he voisivat itse tuoda nuorten tietoisuuteen nämä ajatukset ja auttaa heitä tarpeen tullen tunnistamaan omaa osaamistaan, jota voi hyödyntää esimerkiksi juuri työnhaussa tai koulutuksen etsimisessä. Osaamiskeskus Kentauri on jo hyvin ottanut huomioon osaamisen tunnistamista ja tunnustamista sekä osallistunut sitä auttavien työkalujen luomiseen, mutta jotta tällainen tunnistaminen saadaan yleisemmäksi, pitää ottaa vielä askel eteenpäin. Tätä varten ehdottaisin eräänlaisia työpajoja, joita nuorten kanssa toimijat voisivat järjestää.

Puhutaan näistä pajoista nyt nimellä ”Tunnista osaamisesi!” -työpajat. Nämä voidaan järjestää joko netin kautta tai paikan päällä sellaisissa paikoissa, joissa nuoret viettävät paljon aikaa, kuten nuorisotaloilla tai kouluissa, jotka haluavat olla yhteistyössä nuorisotyöntekijän kanssa. Tietenkin tuotteliainta olisi, jos molemmat vaihtoehdot ovat tarjolla ja nuori pääsee itse valitsemaan sen, haluaako hän olla fyysisesti paikalla näissä tilaisuuksissa. Verkon kautta nuoret olisivat helpoimmin saavutettavissa, ja ovat usein mukavampia nuorelle kuin paikan päällä tapahtuvat kohtaamiset – näin nuoret pääsevät itse valitsemaan osallistumisensa määrän, eikä heidän tarvitse välttämättä edes laittaa videokameraa tai mikrofonia päälle, jos se tuntuu liian epämukavalta.

Työpajojen ideana olisi käydä nuorten kanssa läpi sitä, mitä he harrastavat ja mitä osaamista tällä tavalla syntyy. Idea niissä olisi samanlainen kuin järjestämässäni työpajassa, josta puhuin tarkemmin luvussa 4.1. Aiheeseen tutustunut ohjaaja puhuu nuorille siitä, mitä omaehtoinen osaaminen on, ja auttaa jokaista hahmottamaan oman osaamisensa. Pajan koosta riippuen tämä apu voi olla hyvinkin henkilökohtaista – joissain tapauksissa ohjaaja voi käydä jokaisen nuoren kanssa vielä erikseen keskustelua siitä, että mitä nuori itse osaa ja miten sitä voi paremmin tuoda esille. Nuoret saavat vapaasti esittää aiheesta kysymyksiä tai osallistua hiljaa, miten jokaiselle on mukavinta osallistua, mutta pääasia on kuitenkin se, että he pääsevät kuulemaan

aiheesta lisää. Pajaan on ehkä hedelmällisempää osallistua ryhmänä, jolloin nuori pääsee testaamaan ajatuksiaan ystäviensä tai ryhmäläistensä kanssa, mutta myös yksin, jos hän ei halua kertoa muille osallistujille harrastuksistaan.

Osaamiskeskus Kentauri voisi järjestää nuorisojärjestöille ja muille nuorten parissa toimijoille koulutusta siitä, miten tällaisia työpajoja voisi järjestää. Kentauri on itse hieman kauempana ”suorasta” nuorisotyöstä, mutta sen työnkuvaan kuuluu loistavasti muiden tahojen perehdyttäminen ja siltä osin tilanteeseen puuttuminen. Tällä tavalla aiheesta kiinnostuneet järjestöt voivat ilmoittautua Kentaurin järjestämään verkossa tapahtuvaan koulutukseen, jossa asiantuntijat kouluttavat heitä osaamisen tunnistamisen suhteen. Tässä ei riitä pelkästään se, että heille annetaan valmiin työpajan runko eikä mitään muuta – järjestöille tulee opettaa osaamisen tunnistamista itsessään ja miten sitä tapahtuu, koska pajan järjestäjän täytyy olla tarpeeksi asiantunteva voidakseen olla hyödyksi pajan osallistujille, eli nuorille. Kentauri voisi muutenkin olla hyvin yhteistyössä eri nuorisojärjestöjen kanssa näiden työpajojen järjestämisessä, jotta niiden pitäminen onnistuisi mahdollisimman sulavasti ja onnistuneesti.

6.2.2 Muita osaamisen tunnistamisen tapoja

Työpajojen lisäksi olisi hyvä, jos nuorten osaamista osataan tunnistaa jo siinä vaiheessa, kun he koettavat hakeutua kouluun tai töihin. Usein tällainen työnhaku painottuu hyvin laajasti formaaliin koulutus pohjaan ja aiempaan työkokemukseen, eikä keskitytä juuri lainkaan siihen, kuinka paljon hyvin sanoitettu ja tunnistettu harrastusosaaminen voisi merkitä tällaisessa tilanteessa. Vaikka nuoren osaaminen ei olisikaan sellaista, jonka voi suoraan kääntää hyödylliseksi osaamiseksi työhakemusta varten, se on hyvä tunnistaa joka tapauksessa. Huonoja puolia osaamisen tunnistamiselle ei ole: nuoren itsetunto kasvaa, kun hän huomaa osaavansa jotain, mitä ei ole tullut aiemmin edes kunnolla ajatelleeksi. Tällaisella toiminnalla ehkäistään syrjäytymistä, joka taas voi maksaa yhteiskunnalle erittäin paljon – siispä osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta hyötyvät sekä nuori että yhteiskunta laajemmalla osalla. Esimerkiksi Talous ja Nuoret TAT:in luoma Duunikoutsi-sovellus auttaa jo tekemään tällaista työtä pienemmällä tasolla, mutta tästä osaamisesta kuuleminen saattaa merkitä nuorelle enemmän, jos se tulee asiantuntevalta aikuiselta eikä sovellukselta, johon täytyy itse vastata.

Nuorten hyvinvoinnin osalta on hyvä, jos kodit, kouluyhteisöt ja harrastusyhteisöt toimivat edes jonkinlaisessa yhteistyössä keskenään (Peltonen, Elomaa-Krapu, Määttä, Kahala & Kananen 2017). Varsinkin koulut tarjoavat usein mahdollisuuksia ohjattuun harrastamiseen tiloissaan ja

toiminnassaan, mutta olisi hyvä, jos myös omaehtoiselle harrastamiselle tarjottaisiin samat mahdollisuudet. Monien nuorten harrastamisen esteenä on juuri se, että tiloja tai työkaluja harrastamiselle ei löydy omasta takaa, ja sen vuoksi itseään kiinnostava harrastus jää kokonaan pois. Kouluilla, kirjastoilla ja muilla tiloilla on hyvä mahdollisuus tarjota tilojaan turvallisesti paikaksi nuorelle omaehtoisen harrastuksen harjoittamiseen – näissä voisi myös tarjota joihinkin harrastuksiin tarjottavia laitteita ja muita työkaluja. Näissä nuoret voivat myös käydä ilman suurta huolta siitä, että kuka heidät näkee tai minkä takia.

Tämä voisi toimia vastaavasti: paikallinen kirjasto valitsisi tietyt päivät, jolloin nuoret pääsevät sen tiloihin juuri siinä mielessä, että siellä pääsee rauhassa toteuttamaan omaa harrastustaan. Kirjasto hankkii sinne työkaluja, joilla nuoret pääsevät paremmin vauhtiin – useilla nuorilla ei esimerkiksi ole varaa piirtopöydän hankkimiseen, joten kirjastossa sen testaaminen ja sillä piirtäminen olisi todella hyvä mahdollisuus päästä piirtämään uudella tavalla. Muita harrastuksiin tarvittavia laitteita ovat esimerkiksi hyvät tietokoneet, monipuoliset taidemateriaalit, lautapelit, erilaiset soittimet, ja ompelumateriaalit. Kirjaston ei tarvitse lähteä ostamaan kaikkia tavaroita uusina. Se voisi pyytää näitä materiaaleja lahjoituksena kansalaisilta, jotka eivät enää tarvitse niitä omaan käyttöönsä tai haluavat auttaa kirjastoa.

”Haluaisin voida hyödyntää enemmän digitaalisia laitteita (esim. isonäyttöinen tietokone, piirtopöytä, tulostin) joita en itse omista. Olisi hyvä, että näitä laitteita voisi saada lainaan esim. kunnan monitoimitiloista” – Webropol-kyselyn vastaaja

Tämän paikan ei tietenkään tarvitse olla kirjasto: monitoimitilat, koulut, ja muut tilat toimivat aivan yhtä hyvin. Myös nuorisotalon järjestöt voisivat tarttua tähän mahdollisuuteen ja yhdistää siten omaehtoista sekä ohjattua harrastamista. Materiaalien lisäksi näissä paikoissa voitaisiin tarjota ohjausta niille, jotka haluavat päästä syvemmälle omassa harrastuksessaan ja oppia selkälaisella tavalla, johon ei täysin omaehtoisesti pysty. Näin sekä aloittelevat harrastajat että veteraniharrastajat pääsevät hyötymään näistä tiloista turvallisissa olosuhteissa. Näitä päiviä voitaisiin markkinoida sen perusteella, että nuoret pääsevät sekä kokeilemaan uusia harrastuksia että harjoittamaan vanhoja, jotka ovat olleet osa heidän elämäänsä jo pitkän aikaa. Näiden päivien yhteyteen voitaisiin myös liittää ylempänä mainitut ”tunnista osaamisesi!” työpajat, joissa nuorisohjaaja saapuisi paikalle puhumaan ja antamaan neuvoja siitä, mitä osaamista juuri näistä harrastuksista voi syntyä. Tällaiseen toimintaan pyrkisin erityisesti syrjäisemmissä kunnissa ja kylissä, joissa harrastusmahdollisuudet ovat hyvin paljon harvemmassa kuin suurem-

missa kaupungeissa (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 33). Tutkimuksessanikin tuli muutama otteeseen esille se, että kyllä nuoret harrastaisivat, jos siihen olisi paremmin mahdollisuuksia. Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry lausunnossa sivistysvaliokunnalle perehdytään tähän samaan asiaan: omaehtoisen harrastamisen toteuttamiseen tarvitaan sille osoitettuja maksuttomia, saavutettavia tiloja sekä matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia (Rämö & Jonsuu 2016).

Osaamismerkkit ovat jo olemassa oleva osaamisen tunnistamisen muoto, mutta ne eivät ole vielä kovin yleisessä tietoudessa. Osaamiskeskus Kentauri otti vuonna 2021 käyttöön oman osaamismerkkisarjansa (Jeronen 2021), ja muutamat muutkin tahot ovat ottaneet niitä käyttöönsä. Mikäli nämä merkit tulisivat laajempaan tietoisuuteen, osaamisen tunnistaminen olisi entistä helpompaa. Nuoret voivat jo luoda omia osaamismerkkejään, mutta mikäli se vaikuttaa liian vaikealta, olisi hyvä idea, jos he voisivat hakeutua johonkin saadakseen tukea sellaisen luomiseen. Jonkinlainen järjestön järjestämä verkkopalvelu osaamismerkkien tekemisen suhteen voisi olla sellainen palvelu, johon nuori voisi ottaa yhteyttä halutessaan tehdä itselleen osaamismerkkin, mutta ollessaan epävarma siitä, mitä kaikkea sen tekemiseen oikeastaan kuuluu. Pienellä tasolla tämä toiminta voisi jopa toimia niin, että nuori ja asiantuntija sopivat sellaisen ajan keskenään, jolloin he voivat yhdessä verkkopuhelun kautta kulkea koko osaamismerkintekoprosessin läpi.

Laajemmalla skaalalla tästä tulee toki liian aikaa vievää, mutta sittenkin työpajat omien osaamismerkkien tekemiseen voisivat olla todella hyödyllisiä. Koetimme oman harjoitteluni aikana jo järjestää tällaista pajaa, mutta silloin emme saaneet tarpeeksi osallistujia – mikäli osaamismerkkit saataisiin tunnetummaksi, niin samanlaista ongelmaa ei välttämättä syntyisi. Toinen osaamismerkkeihin liittyvä keino voisi olla se, että Kentauri tai muut tahot loisivat valmiiksi sellaisia merkkejä, joihin nuorten täytyisi vain todistaa osaamisensa. Näitä voisivat olla esimerkiksi ”videoeditori”, ”luova kirjoittaja”, ”virkkaaja” tai ”ryhmänjohtaja”, jotka liittyvät jo nuorien olemassa oleviin harrastuksiin. Tällöin nuoren täytyy vain lähettää todiste osaamisestaan sekä hankkia itselleen suosittelija, ja muu työ osaamismerkkiin liittyen on jo tehty hänen puolestaan.

6.3 Työn reliabiliteetti ja validiteetti

Tutkimuksen reliabiliteetti arvioi tulosten pysyvyyttä mittauksesta toiseen (Vilka 2007, 149). Tulokset eivät saa olla sattumanvaraisia, eikä niitä pidä yleistää niiden pätevyysalueen ulkopuolelle (Heikkilä 2014, 28). Validiteetilla puolestaan pyritään kuvaamaan sitä, missä määrin

työssä on onnistuttu mittaamaan sitä, mitä siinä on ollut tarkoituskin mitata (Heikkilä 2014, 177). Tähän vaikuttaa se, kuinka teoreettiset käsitteet on onnistuttu muuttamaan arkikielelle, kuinka käytetty teoria on onnistuttu siirtämään mittariin, ja miten tutkija on onnistunut välttämään systemaattisia virheitä (Vilka 2007, 150). Opinnäytetyössä käytetyn menetelmätriangulaation avulla tämä työ on luotettavampi kuin se olisi ollut, jos siinä olisi käytetty pelkästään yhtä tutkimusmenetelmää: tällä tavalla vastauksista olisi tullut liian yksipuolisia, ja sattumanvaraisuutta olisi voinut olla paljon enemmän. Vastaajia on monelta eri taholta ja tutkimusmenetelmät on toteutettu neutraalisti. Verkkokysely on oiva tapa saavuttaa sellaisia nuoria, joihin en muuten törmäisi ja joiden mielipiteistä tai ajatuksista minulla ei ollut mitään ennakkokuvaa.

Haastatteluissa, työpajoissa, ja verkkokyselyssä käyttämäni kieli on hyvin arkista ja käytin niiden kanssa aikaa siihen, että jokainen vastaaja pystyisi ymmärtämään ensi silmäyksellä, mistä niissä on kyse. Vastaajat eivät jääneet jumiin vaikeisiin termeihin, sillä kaikki oli selitetty tarpeeksi ymmärrettävällä tavalla. Mahdollisia satunnaisvirheitä on saattanut tapahtua vastauksien keräämisen aikana, mutta tämä on riski jokaisessa tutkimuksessa.

Reliabiliteetti ja valideetti muodostavat yhdessä tutkimuksen kokonaisluotettavuuden, ja tämä kokonaisluotettavuus on hyvä, mikäli otos edustaa perusjoukkoa ja siinä on mahdollisimman vähän satunnaisvirheitä (Vilka 2007, 152).

Työssä saamani vastaukset ovat monilta osin samoilla linjoilla muiden harrastamisesta tehtyjen tutkimusten kanssa, enkä siis saanut täysin eriäviä vastauksia niihin verrattuna. Omaehtoinen harrastaminen aiheena on kuitenkin sen verran erilainen, että tutkimusta suoraan siihen liittyen on vaikeampi löytää, joten tämä opinnäytetyö toivottavasti saa muitakin inspiroitumaan aiheesta ja tuomaan sitä paremmin esille tulevaisuudessa.

6.4 Itsearviointi

Opinnäytetyöni aihe oli mielestäni hyvin mielenkiintoinen jo alusta alkaen, ja vaikka sen parissa työskenteleminen on välillä ollut rankkaa ja uuvuttavaa, niin missään vaiheessa minua ei kaduttanut, että olin sen valinnut. Minulla on vahvoja tunteita tämän aiheen kanssa, ja todellakin toivon, että tästä opinnäytetyöstä on apua niin tilaajalleni kuin kenelle tahansa muulle, joka sattuu lukemaan tämän. Prosessin alkuun saaminen oli ehkä kaikista haastavin tilanne koko opinnäytetyössä, mutta sitten kun teksti alkoi sujumaan ja lähteitä alkoi löytymään, niin tekeminen alkoi myös sujua paljon paremmin.

Sopivan lähdekirjallisuuden etsiminen toi tässä työssä omat haasteensa. Kuten mainitsin muutama otteeseen työn aikana, valmista kirjallisuutta juuri tästä aiheesta ei juurikaan ole. Tutkimusta harrastuksiin, osaamiseen, ja nuorten osaamisen tunnustamiseen on kaikkeen tehty, mutta yksikään löytämäni tutkimus ei samalla tavalla yhdistänyt näitä aiheita kuin itse tein tässä opinnäytetyössä. Tämä pakotti minut etsimään laajemmalta taholta lähteitä ja se oli pelkästään hyvä puoli, koska muuten olisin luultavasti jämähtänyt käyttämään vain samoja vanhoja lähteitä, joissa kaikki olisi jo valmiiksi kirjoitettuna. Tällä tavalla pääsen sanomaan, että aivan itse keräsin sopivan tiedon omaehtoiseen harrastusosaamiseen liittyen, enkä todellakaan ottanut helpointa reittiä sen tekemiseen.

Kunnon tieteellisen tekstin kirjoittaminen on minulle sellainen haaste, jossa haluaisin tulla paremmaksi. Pystyisin pitkää tekstiä kirjoittamaan päivät pitkät ilman mitään ongelmia, mutta halusin tässä työssä varmistua siitä, että puhun varmasti asiaa enkä vain kirjoita sen takia, että tekstistä tulisi pidempää. Olen kyllä tyytyväinen lopputulokseeni ja ilahtunut siitä, miten asiallista tekstiä tästä loppujen lopuksi tuli – eikä minun tarvinnut edes uhrata omaa pientä kirjoitusääntäni sitä aikaansaadakseni. Yllättävintä koko opinnäytetyön kirjoittamisessa oli kyllä ehkä se, että pidin kaikista eniten tietopohjan kirjoittamisesta. Etukäteen minulla oli jotenkin negatiivinen mielikuva siitä osa-alueesta ja siihen lähteminen tuntui hyvin vaikealta, mutta kun pääsin vauhtiin, niin se oli melkein mielenkiintoisin alue kirjoittaa.

Tietenkin voin katsoa tätä tekstiä ja huomata sieltä monia asioita, joita haluaisin tehdä paremmin. Olisin voinut käyttää teoriaa paremmin kytköksissä johtopäätöksiini tai kirjoittaa joistain asioista syvemmin: olisin voinut haastatella enemmän porukkaa ja saada laajemmin vastauksia. Nämä ovat ymmärrettäviä ja valideja pointteja, itsekin hahmotan sen, mutta ne ovat myös sellaisia asioita, jotka voi sitten paremmin ottaa huomioon tulevaisuuden tieteellisiä tekstejä ajatellen. Nyt olen kuitenkin ylpeä siitä, että olen päässyt tähän pisteeseen saakka kaikista mutkista huolimatta.

Olen kyllä tyytyväinen itseeni sekä tähän opinnäytetyöhön. Tuntuu hieman haikealta irtautua tästä aiheesta kaiken tämän ajan jälkeen, mutta en kyllä missään vaiheessa ole kokonaan erossa siitä: omaehtoista harrastamista tapahtuu itsellenikin jokapäiväisessä elämässäni, ja nyt osaan entistä paremmin tunnistaa omaa osaamistani sen kautta.

LÄHTEET

- Aapala, Kirsti & Ruppel, Klaas 2017. Kulttuurisanoja läheltä ja kaukaa. Kielenhuollon tiedotuslehti. Viitattu 4.12.2021. <https://www.kielikello.fi/-/kulttuurisanoja-lahelta-ja-kaukaa>
- Berg, Päivi & Ylöstalo, Tiina 2020. Harrastuksesta työksi. Teoksessa Haikkola, Lotta & Myllyniemi, Sami 2020. Hyvää työtä! Nuorisobarometri 2019. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 65. Viitattu 16.11.2021. <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2020/12/nuorisobarometri2019-netti.pdf>
- Eshach, Haim 2007. Bridging In-school and Out-of-school Learning: Formal, Non-Formal, and Informal Education. Journal of Science Education and Technology. Viitattu 6.12.2021. https://www.researchgate.net/publication/225729733_Bridging_In-school_and_Out-of-school_Learning_Formal_Non-Formal_and_Informal_Education
- Euroopan komission Valkoinen kirja 2001. EU:n nuorisopolitiikan uudet tuulet. Viitattu 4.12.2021. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52001DC0681&from=NL>
- Hakanen, Tiina & Myllyniemi, Sami & Salasuo, Mikko 2019. Oikeus liikkua. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:2. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 61. Viitattu 11.11.2021. <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/02/Lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-Oikeus-liikkua.-Verkojulkaisu.pdf>
- Harari, Dana 2019. Play hard, work harder? How hobbies affect employees' work and life. Georgia Institute of Technology. Viitattu 5.11.2021. <https://smartech.gatech.edu/handle/1853/61742>
- Hasanen, Elina 2017. Nuorten omaehtoinen liikkuminen – Arkeen sopivia, merkityksellisiä palasia. Liikuntatieteellinen Seura ry. Viitattu 11.11.2021. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/56605>
- Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Hernelahti, Jenni & Tuominen, Kaisu 2021. Osaaminen näkyväksi osaamismerkkien avulla. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 6.12.2021. <https://www.humak.fi/blogit/osaaminen-nakyvaksi-osaamismerkkien-avulla/>

Hintikka, Maija & Helenius, Aili & Vähänen, Leena 2004. Leikistä totta. Omaehtoisen leikin merkitys. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Isola, Anna-Maria & Kaartinen, Heidi & Leemann, Lars & Lääperi, Raija & Schneider, Taina & Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Suomen Yliopistopaino Oy.

Jeronen, Eeva 2021. Ota Kentaurin osaamismerkki käyttöön! Osaamiskeskus Kentauri. Viitattu 7.12.2021. <https://kentauri.fi/ota-kentaurin-osaamismerkki-kayttoon/>

Kopomaa, Timo & Salasuo, Mikko 2020. Höntsäilyä – leikkimielisen pelailun ideaalien jäljillä. Teoksessa Salasuo, Mikko 2020. Harrastamisen äärellä: Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 68. Viitattu 4.12.2021. <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2021/05/lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-2020-web.pdf>

Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy 2021. Kielitoimiston sanakirja. Viitattu 25.10.2021. <https://www.kielitoimistonanakirja.fi/#/>

Kukkasniemi, Esa & Kukkasniemi, Mirca 2010. Harrastava lapsi. Teoksessa Jokela, Eero & Pruuki, Heli 2010. Jo iso, vielä pieni: Kouluikäisen lapsen maailma. Helsinki: LK-kirjat.

Kumar, Priya & Gruzd, Anatoliy 2019. Social Media for Informal Learning: a Case of #Twitterstorians. Toronto: Ryersonin yliopisto. Viitattu 11.11.2021. <https://doi.org/10.32920/ryerson.14636658.v1>

Kumpulainen, Kristiina & Leena, Krokfors & Lipponen, Lasse & Tissari, Varpu & Hilppö, Jaakko & Rajala, Antti 2010. Oppimisen Sillat. Kohti osallistavia oppimisympäristöjä. Viitattu 5.12.2021. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/15628>

Lähteenmaa, Jaana 2021. Lasten ja nuorten harrastamisen esteet ja kannustimet sekä vaikutukset elämänlaatuun: Tiedollisia elementtejä Helsingin harrastamisen mallin tueksi. Helsingin kaupunki. Viitattu 25.10.2021. https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/21_09_06_Tyopapereita_1_Lahteenmaa.pdf

McGivney, Veronica 2006. Informal learning: The challenge for research. Teoksessa Edwards, Richard & Gallacher, Jim & Whittaker, Susan, 2006. Learning Outside of the Academy: International Research Perspectives on Lifelong Learning. Lontoo: Routledge.

Merikivi, Jani & Myllyniemi, Sami & Salasuo, Mikko 2016. Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-ajantutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Verkkojulkaisu (Nuorisotutkimusseura) nro 104. Viitattu 18.11.2021. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/media_hanskassa.pdf

Metsämuuronen, Jari 1997. Omaehtoinen oppiminen ja motiivirakenteet. Helsinki: Opetushallitus.

Myllyniemi, Sami 2009. Taidekohtia: Nuorisobarometri 2009. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Neemanka, Leea & Pätynen, Pirkko & Kärkkäinen, Pirkko 2019. Höntsäily tukee nuorten hyvinvointia. Dialogi. Viitattu 4.12.2021. <https://dialogi.diak.fi/2019/08/16/hontsaily-tukee-nuorten-hyvinvointia/>

Oja, Paula 2021. Työnhakijan osaaminen näkyväksi. My Way -hanke. Viitattu 1.12.2021. <https://mywayhanke.fi/tyonhakijan-osaaminen-nakyvaksi/>

Open Badge Passport 2018. Open Badges and Open Badge Passport. Viitattu 7.12.2021. <https://openbadgepassport.com/about/>

Opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivut 2021. Nuorisoalan osaamiskeskukset ja nuorisokeskukset. Viitattu 12.11.2021. <https://okm.fi/nuorisotyön-keskukset>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021. Harrastamisen Suomen malli. Tietoa. Viitattu 2.12.2021. <https://harrastamisensuomenmalli.fi/tietoa/>

Opetushallitus 2021. Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa koulutuksessa. Grano Oy. Viitattu 15.11.2021. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/osaamisen-tunnistamisen-ja-tunnustamisen-mitoituksen-periaatteet-ja>

Osaamiskeskus Kentaurin verkkosivut 2021. Mikä Kentauri? Viitattu 12.11.2021. <https://kentauri.fi/mika-kentauri/>

Osaamiskeskus Kentauri 2021. Harrastus- ja järjestötoiminnan merkitys nuorten elämässä. Viitattu 15.11.2021. <https://kentauri.fi/harrastus-ja-jarjestotoiminnan-merkitys-nuorten-elamassa/>

- Peltonen, Kati & Elomaa-Krapu, Minna & Määttä, Anne & Kahala, Minna & Kananen, Marko 2017. Nuorten hyvinvoinnin ja sosiaalisen osallisuuden vahvistaminen. AMK-lehden verkkojulkaisu. Viitattu 16.11.2021. <https://uasjournal.fi/2-2017/ammattikorkeakoulut-nuorten/>
- Ranto, Esko & Anttonen, Tarja & Korsberg, Minttu & Tuure, Herttaliisa 2019. Harrastamisen strategia. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:7. Viitattu 26.10.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161382/okm_7_2019_Harrastamisen%20strategia.pdf
- Ryky, Pinja 2021. Osaaminen näkyviin -viikoista vastauksia yleisimpiin kysymyksiin. Sitra. Viitattu 5.11.2021. <https://www.sitra.fi/artikkelit/kysymyksia-ja-vastauksia-osaaminen-nakyviin-viikoista/>
- Rämö, Eero & Joensuu, Olli 2016. Lausunto sivistysvaltakunnalle harrastustakuusta. Allianssi ry:n verkkosivut. Viitattu 18.11.2021. <https://alli.fi/lausunto-sivistysvaliokunnalle-harrastustakuusta/>
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 17.11.2021. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>
- Salasuo, Mikko 2020. Harrastamisen äärellä: Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 68. Viitattu 1.12.2021. <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2021/05/lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-2020-web.pdf>
- School Education Gateway 2021. Epävirallisen oppimisen arvon tunnustaminen. Kouluopetuksen eurooppalainen verkkofoorumi. Viitattu 4.12.2021. <https://www.schooleducationgateway.eu/fi/pub/latest/practices/recognising-nonformal-learning.htm>
- Singh, Madhu 2015. Global Perspectives on Recognising Non-formal and Informal Learning. Why Recognition Matters. Technical and Vocational Education and Training: Issues, Concerns and Prospects 21. Viitattu 4.12.2021. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-15278-3>
- Taideterapia 2021. Taideterapia. Viitattu 6.12.2021. <https://www.suomentaideterapiayhdistys.fi/>

Tilastokeskus 2021. Formaali koulutus. Viitattu 4.12.2021.
https://www.stat.fi/meta/kas/form_koulutus.html

Timonen, Tuomas & Törmi, Heikki 2009. Taiteesta nuorten itsetuntemuksen lisääjänä ja yhteiskunnan voimavarana. Teoksessa Myllyniemi, Sami 2009. Taidekohtia: Nuorisobarometri 2009. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Tuuva-Hongisto, Sari & Pöysä, Ville & Armila, Päivi 2016. Syrjäkylien nuoret – unohdetut kuntalaiset? Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Vilka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Verkkojulkaisu. Viitattu 6.12.2021. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Välivehmas, Kaisa 2019. Oppijan motivoituminen keskiössä. Kaikkien-malli. Viitattu 6.12.2021. <https://kaikkienmalli.fi/blogi/oppijan-motivoituminen-keskiossa/>

LIITTEET

Liite 1. Keväällä 2021 toteutetun verkkokyselyn pohja

1. Mihin ikäryhmään kuulut?
 - a) Alle 12
 - b) 12-17
 - c) 18-29
 - d) Yli 29

2. [Mikäli vastaaja valitsi ”Yli 29”] Tämä kysely on valitettavasti tarkoitettu alle 29-vuotiaille. Kiitos mielenkiinnostasi, mutta tämä kysely loppuu osaltasi tähän.

3. Millaista vapaamuotoista harrastusta harrastat? (Vapaamuotoinen harrastaminen tarkoittaa harrastustoimintaa ilman organisaation, järjestön tai aikuisten ohjausta)
Valitse yksi harrastus, joka on itsellesi merkittävin / eniten aikaa vievä ja vastaa kysymyksiin pohtiessasi kyseistä harrastusta!

4. Kuinka kauan olet harrastanut kyseistä harrastusta?
 - a) Alle vuoden
 - b) 1-2 vuotta
 - c) 2-5 vuotta
 - d) 5-10 vuotta
 - e) Yli 10 vuotta

5. Paljonko olet mielestäsi oppinut seuraavista asioista harrastuksesi avulla? (vastaukset asteikolla: en yhtään / vähän / keskiverto / melko paljon / paljon / en osaa sanoa)

1. Itsensä kehittäminen

- a) Oma-aloitteisuus
- b) Itsestä / omasta hyvinvoinnista huolehtiminen
- c) Vastuun ottaminen erilaisissa tilanteissa
- d) Yllättävissä tai jännittävässä tilanteissa toimiminen

2. Ryhmätaidot

- a) Muiden kuunteleminen / huomioiminen
- b) Erilaisten ihmisten kanssa ryhmässä toimiminen
- c) Palautteen antaminen / vastaanottaminen
- d) Riitatilanteissa toimiminen
- e) Johtamistaidot

3. Ohjaustaidot

- a) Ratkaisujen keksiminen
- b) Suunnittelu, aikatauluttaminen
- c) Muiden ohjaaminen
- d) Vaikuttamistaidot

4. Sosiaaliset suhteet

- a) Kavereiden saaminen
- b) Tunnetaidot (taito tunnistaa, ymmärtää ja hallita omia tunteita)
- c) Esiintyminen
- d) Viestintätaidot

6. Oletko huomannut harrastaessasi...

(vastaukset asteikolla: en yhtään / vähän / keskiverto / melko paljon / paljon / en osaa sanoa)

- a) että luottamus omiin taitoihin on kasvanut?
- b) että sosiaaliset taitosi ovat kehittyneet?
- c) että tunnet kuuluvasi johonkin ryhmään?

- d) että olet saanut toteuttaa itseäsi?
- e) että olet oppinut uusia, hyödyllisiä taitoja?
- f) että itsetuntosi olisi vahvistunut?
- g) että motoriset taitosi ovat kehittyneet?
- h) että olet saanut onnistumisen kokemuksia?

7. Opettajasi on kuullut harrastuksestasi ja on kiinnostunut kuulemaan mitä hyötyä siitä voisi olla. Miten selittäisit hänelle, mitä olet oppinut harrastuksesi kautta?

8. Onko sinulla ollut mielestäsi riittävästi mahdollisuuksia harrastamiseesi?

- a) Kyllä, minun on helppo harrastaa
- b) Minulla on jonkin verran mahdollisuuksia, mutta toivoisin niitä lisää / se on hieman vaikeaa
- c) Ei, minulla ei ole tarpeeksi mahdollisuuksia harrastaa, vaikka sitä toivoisin

9. [Jos vastaus edelliseen oli b tai c] Miten tilannetta voisi mielestäsi muuttaa helpommaksi?

10. Opitko jotain uutta saamastasi osaamisesta tämän kyselyn avulla?

Liite 2. Haastattelukysymykset

Tiedätkö, mitä omaehtoinen harrastaminen tarkoittaa?

Mitä omaehtoisia harrastuksia sinulla on?

Kauanko olet harrastanut niitä?

Mitä osaamista koet saaneesi harrastuksistasi?

Oletko aiemmin miettinyt, mitä osaamista voit saada harrastuksistasi?

Mihin tätä osaamista voi käyttää?

Tiedätkö, miten osaamista voi tunnistaa ja tunnustaa?

Onko harrastamisellesi jotain esteitä?

Jos kyllä, niin miten näistä esteistä voisi päästä eroon?

Opitko itsestäsi mitään uutta tämän haastattelun avulla?